KOMMUNEPLAN RAUMA KOMMUNE

2006-2017

Vi skal bli verdens beste kommune for naturglade mennesker

VEDTATT I KOMMUNESTYRET 19.12.2006

INNHOLD

1. VISJON OG MÅL FOR RAUMA KOMMUNE 3
2. DE FEM VIKTIGSTE SATSINGSOMRÅDER I PERIODEN....8
HVA ER KOMMUNEPLAN? 9
3. UTVIKLINGSTREKK, FØRINGER OG LANGSIKTIGE UTFORDRINGER 11
4. FELLES UTFORDRINGER FOR TJENESTEPRODUKSJONEN 29
4.1 Hovedutfordringer oppsummert for kommuneorgansisasjonen 29
4.2 Gjennomgående oppgaver for kommuneorganisasjonen....30
5. OM AREALPLAN OG TILKNYTTEDE PROBLEMSTILLINGER....33

Utsikt fra Nesaksla

1. VISJON OG MÅL FOR RAUMA KOMMUNE

VISJON: VI SKAL BLI VERDENS BESTE KOMMUNE FOR NATURGLADE MENNESKER

Oppmerksom - Ekte - Samarbeidsvillig

BAKGRUNN OG FORANKRING:
Gleden ved nærhet til flott natur fremheves av innbyggerne som en svært viktig verdi ved å bo i Rauma, og er noe de fleste setter pris på. Erfaringen viser at de som har et forhold til naturen trives godt her og flytter gjerne tilbake. Vi kan ikke konkurrere på de urbane tilbudene, men vi kan skape noe unikt i kombinasjonen natur, kultur og næring. En kommune som er god å bo i er også god å besøke.

En slik visjon vil bygge på strategiske satsinger innen det regionale utviklingsprogrammet RUP med livskvalitet som næring og attraktive ABS-regioner, Romsdal regionråds visjon knyttet til bolyst, samarbeid, verdiskaping og reiseliv og Innovasjon Norges merkevarebygging av Norge. Vi mener også at en slik visjon er framtidsrettet, og at etikk og miljø vil få sterkere betydning for menneskers valg i tida framover. Forskning viser at penger betyr lite for vår følelse av lykke når våre basisbehov er tilfredsstilt (Ruut Veenhoven,2006). Det vil være andre verdier enn de materielle som vil bety mest i fremtida.

LIVSKVALITET:
Naturglede dekker hele spekteret. Fra det minste til det største, fra det aktive til det rolige, fra ro og stillhet til aktivitet og inspirasjon. Vi mener at visjonen er inkluderende og godt forankret i befolkningen. Den viser en retning og et valg, samtidig som den ikke begrenser for mye. Glede springer ut av hjerte, trivsel og trygghet.

Med naturglede mener vi alt fra de som nyter naturen fra kjøkkenvinduet, verandaen eller bilen, de som fotograferer og registrerer sjeldne blomster, sportsfiskerne i elvene eller de som kaster med sluk fra nærmeste svaberg, lager et dikt om Langfjorden, går en ettermiddagstur på Moanebba, padler et stryk i Rauma, henger på en stein på Skiri eller går opp til Gridsetskolten for å kaste seg utfor med fallskjerm på ryggen. For eksempel.

UTGANGSPUNKT:
Vi har et veldig godt utgangspunkt for å knytte oss til visjonen om å bli verdens beste på naturglede, med en unik natur der det er stor variasjon i natur og naturtyper - med kombinasjon av fjord, elver, fosser, tinder og høyfjell. Vi har en internasjonalt attraktiv natur for de som driver på et høyt nivå innen fjellklatring, isklatring, elvepadling og basehopping. Og vi har tradisjon for internasjonal, naturbasert turisme, helt fra starten av turismen.

Åpning av Fjellfestivalen 2006 på Lillefjellet

One striking result found is that happiness is good for your health. Happy people live longer.
Happy citizens are shown to be beneficial to society. There is for example a clear relationship between happiness and tolerance. Happy people need fewer scapegoats, give more of themselves for social organisations and are, perhaps, more sensible voters. In short, fostering happiness gives you more than just a more pleasant life.

Ruut Veenhoven, 2006 *What is happiness?* In 'Grafisch Nederland 2006', Grafische cultuurstichting, Amstelveen, Netherlands

Et fremtredende funn i min forskning er at lykke er godt for helsen. Glade mennesker lever lenger. Glade innbyggere viser seg å være bidragsytere i samfunnet. Der er for eksempel en klar sammenheng mellom glede og toleranse. Glade mennesker trenger færre syndebukker, gir mer av seg selv til samfunnet gjennom frivillige organisasjoner og er, kanskje, mer fornuftige velgere. Kort sagt, å fremme glede gir deg mer enn bare et hyggeligere liv.

Ruut Veenhoven, 2006 *What is happiness?* i 'Grafisch Nederland 2006', Grafische cultuurstichting, Amstelveen, Nederland

OVERORDNEDE MÅL

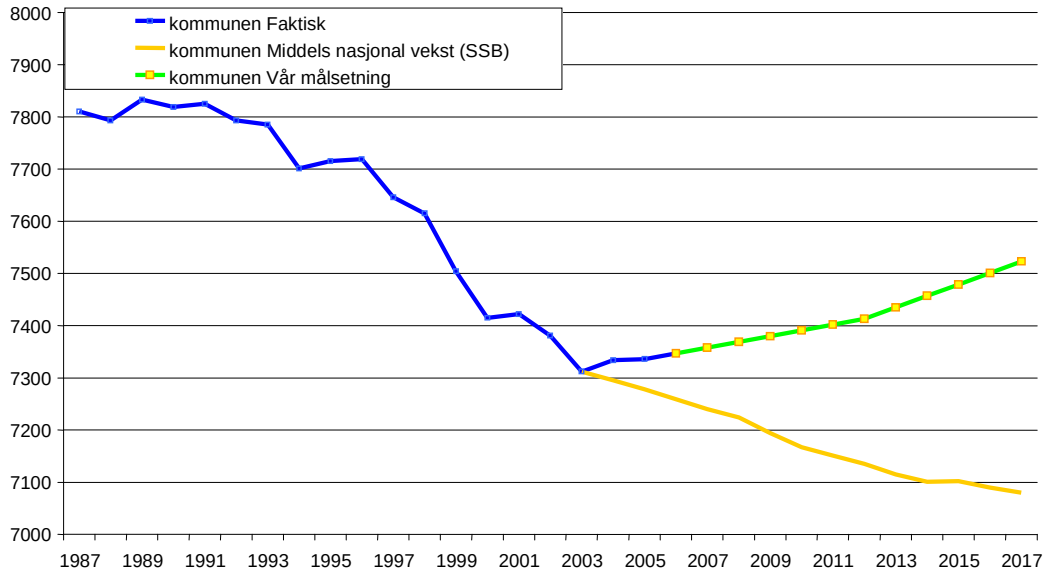

1. Vi skal bli verdens beste kommune for naturglade mennesker og fremstå som et samfunn som er:
   - Oppmerksom
   - Samarbeidsvillig
   - Ekte

2. Opprettholde vekst i folketallsutviklingen
   - Innen 2010 skal vi være minst 7400 innbyggere
   - Innen 2015 skal vi være minst 7500 innbyggere.

3. Rauma Kommune skal være et attraktivt bo- og arbeidsmarked med et variert og utviklingsorientert næringsliv

Kommunen skal være et trygt og godt samfunn for alle, der en får bruke seg selv og oppleve seg selv, som et viktig element både i nærmiljø og storsamfunn, uavhengig av kjønn, kulturell bakgrunn, alder og funksjonsnivå.

Rauma kommune må i sin næringspolitikk arbeide for utvikling av et variert næringsliv som gir kvinner og menn lik mulighet til å velge arbeid tilpasset utdanning, kompetanse, kvalifikasjoner og funksjonsnivå.

Hovedprinsippene i lokal agenda i det 21 århundre (LA-21) dokumentet skal være en del av Rauma kommunes styringsmål for en bærekraftig utvikling. LA21 tiltak i kommunen skal bidra til:

- En klarere sammenheng mellom lokal handling og globale konsekvenser.
- At retningen på utvikingen må ses i et langsiktig perspektiv.
- Ivaretakelse av nord-sør perspektivet og internasjonal solidaritet.
- Mer vekt på helhet og sammenheng i et sektorisert samfunn der både miljø, økonomi og livskvalitet inngår.

MERKEVAREPROSJEKTET OG REVIDERING AV KOMMUNENS VISJON OG VERDIER

Å bygge merkevare handler om:

- omdømme, stolthet og identitet
- om å bli mer kjent og tydelig overfor omverdenen
- om å holde det en lover gjennom målbare og konkrete endringer

Dette krever forankring og en felles forståelse av visjon og de verdier vi skal bygge på. Vi må være tydelig på hvor vi skal og hvilken retning vi går i, både overfor hverandre som innbyggere og omverden. Det handler også om å ta konsekvensen av de valg som er tatt. Det nytter ikke å kjøpe seg et omdømme, det må være ekte og bygge videre på det vi har, og være noe vi kan identifisere oss med. Statusrapporten ”Merkevareprosjektet i Rauma – per 2. mai 2006” – er summen av en serie med gruppemøter, folkemøter, kommunestyremøter, intervjuer, spørreundersøkelser, diskusjoner og innspill som har blitt gjennomført i Rauma i løpet av 2005 og 2006.

Her er beskrives hva mange av raumaværingene mener om sin egen kommune, om hva som er våre sterke og svake sider – og om hva som kan være våre muligheter i arbeidet med å styrke vår kommune som bo- og arbeidsområde gjennom å bygge merkevaren Rauma.

Målet med det hele har vært å gi raumaværingene en mulighet til å delta i prosessen, til å være med å meisle ut Raumas vegvalg og posisjon. For det handler nettopp om det å ta en posisjon, om å bli tydelig, om å tørre å ta et valg om hva vi skal satse mest på, om hva vi skal gjøre oss kjent som – og om stolthet, identitet, samarbeid og fellesskap.

Ny visjon og verdier ble vedtatt i kommunestyret 27.juni 2006, og samarbeidet har munnet ut i en intensjonsavtale mellom kommunen og næringslaget om å utarbeide et felles strategidokument for utvikling av kommunen der ansvar for ulike strategiske delmål fordeles. Disse hovedmål og strategiske delmål skal innarbeides gradvis i økonomiplaner og den langsiktige kommuneplanen etter hvert som konsekvenser for politiske prioriteringer blir konkretisert og vedtatt. Rauma Kommune må deretter fremstå tydelig gjennom all form for kommunikasjon og gjennom handling. Vi må utvikle en ny og tydeligere identifiserende verbal og visuell identitet for Rauma Kommune som merkevare.

RAUMA KOMMUNES VERDIER

Verdiene sier noe om hvordan vi skal opptre mot hverandre for å bringe samfunnet i retning av vår visjon. De skal også være til hjelp når vi skal gjøre prioriteringer i hverdagen.

Oppmerksom: Det handler om å være til stede, gjestfri, imøtekommende, sørvisinnstilt. I dette ligger også det å være oppmerksom mot sine kunder, være på utkikk etter og legge merke til muligheter for kreativ nyskaping. Av dette følger også det å legge merke til utviklingen i naturen og være oppmerksom på hvordan det ser ut rundt en og hvordan andre har det. Det dekker både vår årvåkenhet i forhold til det som skjer i samfunnet rundt oss, samt vår vilje til å møte hvert enkelt menneske med oppmerksomhet. Det er en motsats til det å være likegyldig.

Ekte: Når vi skal bygge et omdømme, følger det at vi må være ekte, det vil si at vi lever opp til det vi presenterer oss som og holder det vi lover.

Samarbeidsvillig: Samarbeid skaper utvikling. Vi må samarbeide bedre både mellom bygdene og mellom bygd og by i kommunen, i næringslivet, og i det frivillige arbeidet for å få til et helhetlig tilbud og sammen utvikle oss.

Dersom vi ønsker å invitere flere til å tilbringe mer tid i Rauma kommune i kortere og lengre perioder, må de trives og føle at de er særlig velkomne. Det gjør de dersom vi er oppmerksomme, ekte og samarbeidsvillige.

Forskningsmiljøet forklarer at verdiene representerer individets syn på hva som er det gode liv og det gode samfunn og hvordan de bør realiseres. Verdiene forteller om de langsiktige og grunnleggende preferanser i befolkningen. Alderen 15-20 år antas å være spesielt viktig og utgjør “de formative år” mht utvikling av verdier.

2. DE FEM VIKTIGSTE SATSINGSOMRÅDER I PERIODEN

Mål	Strategiske delmål
Vekst i folketallsutviklingen	• Bygge merkevaren Rauma ved hjelp av visjonen • Næringsutvikling i tråd med visjonen • Gode oppvekstmiljø med bærekraftig tilrettelegging for friluftsliv og kultur • RVS som attraktivt og naturlig valg for lokal ungdom
Kommunale tjenester som dekker brukernes behov	• Effektive tjenester og ryddig økonomi • Økt brukermedvirkning • Godt omdømme • Ta i bruk visjonen og etterleve de vedtatte verdier
Innbydende kommunesentrum	• Fokus på utvikling av et sterkt kommunesentrum med et godt tilbud mht handel/service i sentrum • Økt bosetting i og rundt sentrum • Mer liv i sentrum ved å gi mer plass til mennesker og utvikle høykvalitets uteområder med vekt på estetikk • Ivareta etterkrigsbebyggelsen
Attraktiv og bærekraftig utvikling av bolig- og næringsareal	• Utvikle nye sentrumsnære boligområder innen rimelig sykkel og gangavstand, knyttet opp mot eksisterende infrastruktur • Kommunale tomter i alle bygder bl.a. utvikle nye boligområder på Åfarnes med tanke på økt etterspørsel ved realisering av Langfjordtunnelen • Det utvikles mer sentrumsnære næringsareal og tilrettelegges for økt andel av godstransport over fra vei til jernbane og sjøtransport
Gode kommunikasjons-forhold for innbyggere og næringslivet	• Vekt på god vei- og elektronisk infrastruktur • Realisere Langfjordtunnelen, arbeide for oppgradering av R64 • Realisere Tresfjordbrua og arbeide for utbedring av veistandarden på E136 gjennom Rauma Kommune • Sikre en god bredbåndsutvikling/elektronisk infrastruktur • Gang / sykkelveg langs alle stamveger • Arbeide for å sikre Rv 64 og E136 prioritert plass i Nasjonal Transportplan • Vi støtter jernbaneverket i forslaget om å satse mer på hovedrutene for godstransport og for Rauma Kommune er det viktig at Raumabanen får utviklingsmuligheter for godstransport og persontrafikk der reiseliv og turisme blir en viktig del. Kommunen må være pådriver for en slik utvikling.

HVA ER KOMMUNEPLAN?

HVORFOR PLANLEGGE?

Langtidsplanen handler om å sette oss langsiktige mål og velge satsingsområder for å møte de utfordringer vi ser og tilpasse oss langsiktige trender i brukerbehov. Utfordringene i kommuneorganisasjonen er knyttet til følgende roller:

- Kommunens som produsent av noen av samfunnets viktigste tjenester
- Kommunen som arbeidsplass
- Kommunen som sentral aktør i utvikling av lokalsamfunnet
- Kommunen som forvalter av fellesskapets og fremtidige generasjoners ressurser

Problemstillingene er gjerne sammensatte. Ofte er det først på lang sikt at en har mulighet til å påvirke utviklingen gjennom de veivalg vi gjør i dag. Mulighetene blir bedre jo flere som trekker i samme retning mot et felles mål. Kommuneplanen skal her være et nyttig styringsverktøy.

Kommuneplanprosessene er et viktig verktøy for omstilling og fornying når vi skal planlegge investeringer og drift i tiden fremover. Gjennom denne skal vi gjøre opp status, vurdere utvikling i behov og kvalitet, sette oss nye mål og strategier for å nå disse. Økonomiplanen og kommuneplanen er handlingsplan som skal definere tiltak, sette av ressurser og søke å koordinere den omfattende aktiviteten.

> ”Offentlig sektor må hele tiden være i bevegelse for å møte nye tider og behov.”
> ”omstillinger skal ikke være en trussel” .. ” i denne prosessen er de ansatte vår viktigste ressurs og medspiller”
>
> Jens Stoltenberg, jan.06

DET JURIDISKE GRUNNLAGET

Alle kommuner er pålagt å drive planlegging; dette er bl.a regulert i kommunelovens § 5-1 som omhandler kommunal og fylkeskommunal planlegging. I Plan- og bygningsloven § 20-1 heter det bl.a. Kommunene skal utføre en løpende kommuneplanlegging med sikte på å samordne den fysiske, økonomiske, sosiale, estetiske og kulturelle utvikling innenfor sine områder. I hver kommune skal det utarbeides en kommuneplan

Kommuneplanen med tilhørende kommunedelsplaner, temaplaner, handlingsplaner, økonomiplan, årsbudsjett og årsrapporter, utgjør kommunens samlede plansystem.

Planen skal bygge på en realistisk vurdering av forventet utvikling, og økonomiske ressurser til rådighet (økonomiplan - delen).

Det skal være en langsiktig og en kortsiktig del av planen. Den langsiktige del omfatter: mål for utviklingen i kommunen, retningslinjer for sektorenes planlegging og en arealdel for forvaltningen av arealer og andre naturressurser (jfr. PBL§ 20-1).

Den kortsiktige delen (økonomiplanen) skal være et samordnet handlingsprogram for sektorenes virksomhet de nærmeste år. Den skal si noe om den aktiviteten som skal utføres i kommunen den kommende 4-årsperioden.12 årsplanen skal således være retningsgivende for 4 årsplanen som igjen skal være retningsgivende for årsbudsjettet.

KOMMUNEPLANENS ROLLE SOM STYRINGSVERKTØY

Kommunene har både plikt og rett til å drive en sektorovergripende samfunnsplanlegging og arealplanlegging. Kommunestyret har ansvaret for og ledelsen av både oversiktsplanlegging i form av kommuneplan med arealdel, og detaljplanlegging i form av reguleringsplaner og bebyggelsesplaner. Samtidig er den kommunale planleggingen del av et samlet plansystem: den både påvirker og påvirkes av planer på fylkesnivå og statlige planer og vedtak.

Kommunen som organisasjon kan bare i begrenset grad fastslå hvordan kommunesamfunnet Rauma vil utvikle seg i framtiden. Kommuneplanen skal imidlertid være et redskap til å kunne møte utfordringene på en systematisk og målrettet måte. Det krever at nasjonale og regionale rammebetingelser så vel som lokale forutsetninger vurderes. Forutsetninger som påvirker utviklingen er usikre i større eller mindre grad. Det er derfor viktig at utarbeidelsen av planen bygger på en felles oppfatning om dagens situasjon.

På den ene siden har vi den enkelte innbyggers oppfatning og tanker basert på hvem man er, hvor en bor, hvor gammel en er, om en har arbeid eller ikke, om en er pleietrengende eller ikke, og hvilken tilknytning en har til Rauma. Det andre hensynet vi må ta, er den formelle og planmessige måten å forstå nåsituasjonen på som grunnlag for framtidig utvikling. Samtlige hensyn ligger til grunn når de folkevalgte fatter beslutninger for å ivareta befolkningens behov og samfunnets utvikling.

Kommuneplandokumentet som en samlet overordnet plan må derfor bygge på den samlede forståelse av nåsituasjonen.

PLANPROSESS – MEDVIRKNING OG ENGASJEMENT

Forutsetning for å lykkes med en plan er at det er en felles forståelse av utgangspunkt og mål. Det er viktig med en åpen prosess der en involverer ulike aktører slik at offentligheten, de folkevalgte, den kommunale administrasjon og planleggerne kan utarbeide felles mål på tvers av ståsted og sektorer. Aktører i planprosessen er :

- De folkevalgte organer
- De statlige og fylkeskommunale etater
- Interesseorganisasjoner
- Frivillige lag og organisasjoner
- Næringslivet
- Offentligheten generelt
- Den kommunale administrasjon

Tiltak har effekt først på sikt derfor er langsiktig planlegging viktig for å få til varige endringer. Heller ikke alle tiltak lar seg realisere på kort sikt innenfor stramme økonomiske rammer. For å enes om mål og strategier vil planprosessen ha flere faser:

1. Status og problemdefinisjon med analyse av utfordringer og muligheter inn i fremtid
2. Forslag til visjon og hovedmål
3. Forslag til strategier og konsekvensvurderinger
4. Planforslag til høring
5. Bearbeiding av høringsutkast
6. Vedtak

Arbeidet med denne langtidsplanen startet høsten 2005. Det har vært arrangert folkemøter i alle bygdene i forbindelse med merkevareprosjektet der Raumasamfunnet utfordringer har vært diskutert og revidering av visjon og verdier. Tilsvarende prosess rundt visjon og verdier har vært politisk behandlet. Administrativt ble det våren 2006 gjennomført etatsvise plandager, og gjennom 2006 har dette også vært behandlet på ledermøter og avdelingsvise strategimøter.

POLITISK BEHANDLING
Kommunestyret er øverste politiske planmyndighet, mens Formannskapet har fått delegert myndighet som planutvalg. Det administrative arbeidet ledes av rådmannen.

Minst en gang i løpet av hver valgperiode skal kommunestyret vurdere kommuneplanen samlet, herunder om det er nødvendig å foreta endringer i den. Den politiske behandlingen av kommuneplanen må ses i sammenheng med økonomiplanen, årsregnskapet og årsmeldinger. Behandlingen må ta utgangspunkt i en evaluering av hvordan kommunen driver. Disse evalueringene danner bl.a. grunnlaget for debatt om mål og prioriteringer.

3. UTVIKLINGSTREKK, FØRINGER OG LANGSIKTIGE UTFORDRINGER

Følgende forhold har særlig betydning for kommuneplanarbeidet:

- Utfordringer knyttet til utviklingstrekk
- Nasjonale og regionale føringer
- Analyse av status

Følgende utfordringer, kritiske suksessfaktorer og analyse av status ble oppsummert etter folkemøter og politiske møter som har vært arrangert i forbindelse med merkevareprosjektet:

Utfordringer:

- Vi må stabilisere og øke bosettingen i Rauma gjennom å gjøre kommunen mer attraktiv som bo- og arbeidsområde.
- Vi må ta en tydeligere posisjon som bo- og arbeidsområde
- Vi må skape økt aktivitet for å skape økt trivsel og utvidet tilbud av arbeidsplasser, varer og tjenester
- Det er ikke godt nok samhold, samarbeid og kjennskap til hverandre mellom bygdene og mellom bygd og by i Rauma kommune
- Den nasjonale trend med økende ensomhet gjelder også oss
- Vi må øke forståelsen for at Rauma er en del av bo- og arbeidsmarkedsregionen Romsdal, og arbeide for å styrke samarbeidet og kommunikasjonene i romsdalsregionen

Kritiske suksessfaktorer:

- Være attraktiv nok til å få kvalifisert arbeidskraft for kommune og næringsliv til å bosette seg i kommunen.
- Skape tett og godt samarbeid mellom kommunens politikere, administrasjon, næringsliv og frivillige lag/organisasjoner.
- Skape felles forståelse for visjon og strategi, og få raumaværingene til å få større tilhørighet til kommunen - i tillegg til egen bygd.
- Gode kommunale tjenester som tilfredsstiller innbyggernes behov
- Gode tilbud til ungdommene, som bidrar til å bygge stolthet og til at de ønsker å vende tilbake etter endt utdanning.

Analyse av status:

Styrker: • Nærhet til unik, variert og tilgjengelig natur. • Variert og sterkt næringsliv, mindre sårbart for konjunkturer. • Internasjonalt kjente turistattraksjoner • Variert og aktivt lokalt kulturliv. • Kommunikasjonsknutepunkt, nærhet til flyplass og tog. Lite kø. • Trygt og oversiktlig. • Kompetansemiljø innen utnyttelse av natur (jakt/fiske, friluftsliv, klatring, basehopping, naturforvaltning).	**Svakheter**: • Begrenset utvalg av kompetansearbeidsplasser, og litt for lang pendleravstand til Molde og Ålesund. • For lite samarbeid mellom bygder • For lite imøtekommende og gjestfrie. • Få møteplasser, svakt sentrumstilbud. • For svakt ungdomstilbud.
Muligheter: • Sterkt ønske blant folk om et felles mål. • Være tidlig ute og markere oss i forhold til at etikk og miljø blir viktigere for folks valg i framtida. • Utnytte potensialet vi har innen naturbasert reiseliv og bruk av naturen som inspirasjon og motivasjon. • Bli kjent som et sted med høy livskvalitet og naturglede. Møte den drømmen mange har om å bo vakkert til, det gode liv på landet – og ha tilgang på urbane tilbud.	**Trusler**: • Vi er på grensen folketallsmessig for å opprettholde tilbud av varer og tjenester. • Vi er sårbare for fall i folketallet. • For stor andel eldre i befolkninga, for få mellom 20 og 30 år. • RVS kan forvitre.

3.1 BEFOLKNINGSUTVIKLINGEN I KOMMUNEN

Hvor mange innbyggere vi er i Rauma Kommune legger grunnlaget for planlegging av volum på tjenestene. Rammetilskuddet fra staten vil følge utviklingen i de ulike aldersgrupper. De reduseres med færre innbyggere og øker med vekst i antall innbyggere. Endringer i befolkningssammensetning krever derfor omstilling av tjenestene. Antall innbyggere vil også påvirke utviklingsmulighetene i det private vare- og tjenestetilbudet og arbeidsmarkedet.

Den nasjonale og lokale trenden tilsier fortsatt fall i innbyggertall. Nasjonalt har en de siste tiåra sett en sentralisering der større byer vokser i folketall, mens det har gått ned i mange område med småsenter og spredt bosetting. De tre alternative utviklingsbaner for Rauma Kommune i figur 3.1 er basert på SSB's fremskrivinger som bygger på demografien i 2005. De tre utviklingsbanene beskriver et høyt, et lavt og et middels nivå på vekst i befolkningen. Alternativene gjør ulike forutsetninger om utvikling i fruktbarhet, levealder, flytteaktivitet innen Norge og netto innvandring til Norge.

I 1964 var det 8290 innbyggere i Rauma Kommune. Innbyggertallet i Rauma Kommune var på topp i 1976 med 8458 innbyggere. Den 01.01. 2006 var vi 1 111 færre personer. Den langsiktige trenden viser en nedgang i folketall. Figur 3.1 viser imidlertid at vi de siste tre årene har sett vekst i antall innbyggere som er et brudd med hovedtrenden. Det var en vekst i 2005 på 11 personer (0,2%) som skyldes at netto innflytting var høyere enn fødselsunderskuddet. Det positive er at dette skjer i en periode med oppgangskonjunktur når arbeidsmarkedet nasjonalt er sterkt og det er lett å finne attraktive jobber andre steder.

Figur 3.1. Utvikling og fremskriving av befolkning i Rauma Kommune

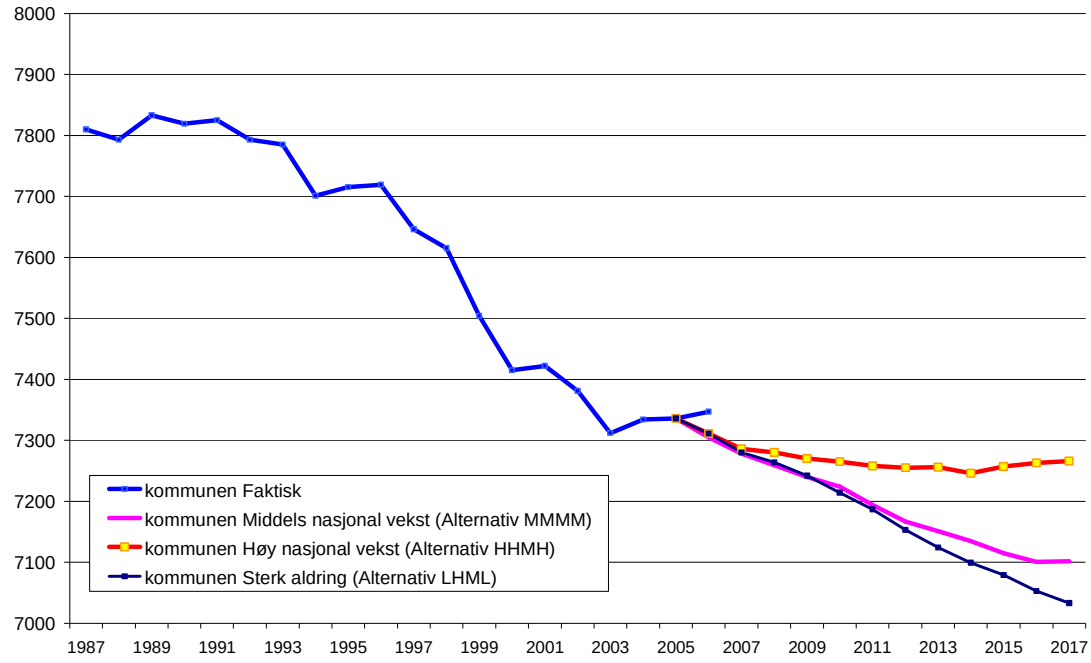

Tabell 3.1 viser at netto innflytting fra utlandet var på 85 personer, mens netto innflytting innenlands var -61 personer. Fødselsoverskuddet har vært negativt de siste ti årene med unntak av 2003 og 2004. Netto innvandring fra utlandet har bidratt positivt til å opprettholde folketallet de siste årene og særlig i perioden 2003-2005.

Tabell 3.1 a) Folketallsutviklingen 1997 – 2005

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Folketallet 1. januar	7646	7615	7504	7415	7422	7381	7312	7334	7336
Fødte	82	82	69	73	74	79	82	79	68
Døde	98	97	79	81	91	106	76	76	81
Fødselsoverskudd	**-16**	**-15**	**-10**	**-8**	**-17**	**-27**	**6**	**3**	**-13**
Innvandring	21	42	14	41	16	38	51	48	96
Utvandring	7	17	20	16	18	14	11	12	11
Innflytting (innenlandsk)	234	158	161	196	201	171	178	170	178
Utflytting (innenlandsk)	262	287	238	207	228	233	204	203	239
Nettoflytting inkl. inn- og utvandring	**-14**	**-104**	**-83**	**14**	**-29**	**-38**	**14**	**3**	**24**
Folketilvekst	-30	-119	-93	6	-46	-65	20	6	11
Folketall 31.12	7616	7496	7411	7421	7376	7316	7332	7340	7347

Folketilveksten er lik differansen mellom folkemengden 1. januar to påfølgende år. Differanser i tallene kan skyldes bl.a. sene flyttemeldinger og andre innrapporteringer.

Tabell 3.1 b) Flytting

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Netto innvandring	14	25	-6	25	-2	24	40	36	85
Nettoinnflytting innenlandsk	-28	-129	-77	-11	-27	-62	-26	-33	-61

Tabell 3.2 Fordeling etter alder og kjønn.01.01. 2005 Sammenligning Rauma kommune / Møre og Romsdal fylke

Aldersgrupper	Menn	Kvinner	Totalt	Prosentvis fordeling kommune	Prosentvis fordeling fylket
Førskolealder (0-5 år)	259	218	477	7 %	8 %
Barneskolealder (6-12 år)	316	355	671	9 %	10 %
Ungdomsskolealder (13-15 år)	177	163	340	5 %	4 %
Videregående skole-alder (16-19 år)	223	184	407	6 %	5 %
Yrkesaktiv alder (20-66 år)	2162	2027	4198	57 %	59 %
Yngre pensjonister (67-79 år)	322	431	753	10 %	9 %
Eldre pensjonister (80 år og over)	158	341	499	7 %	5 %
Sum i alt pr. 30.06.2004	**3617**	**3719**	**7336**	**100 %**	**100%**

Tabell 3.2. viser at i forhold til et gjennomsnitt i fylket har Rauma Kommune vesentlig flere eldre innbyggere. I motsetning til mange andre kommuner i "faresonen" har vi flere kvinner enn menn totalt sett og ikke kun i de eldste aldersgruppene. Middels-vekst prognosen er at vi vil få et kvinneunderskudd i tiden fremover. Andelen kvinner i produktiv alder ventes å falle de første fem årene for deretter å stabilisere seg mot slutten av planperioden.

Det er særlig to grupper som har mest å si for kommunens utgifter og som dermed har relativt stor vekt i kriteriesettet i inntekstsystemet:

- Gruppa 6-15 år, som går i grunnskolen, og
- Gruppa over 80 år, som i stor grad påvirker utgiftene i pleie- og omsorgsektoren

I alle tre fremskrivingsalternativene i figur 3.2 faller gruppen 6-15 år, dvs antall innbyggere i skolepliktig alder på kort sikt, mens usikkerheten i prognosene er noe større på lengre sikt.

Totalt beregnes et fall på mellom 80-90 elever på fire års sikt og 140-250 elever på tolv års sikt. Fallende fødselstall vil medføre flere små eller sammenslåtte årstrinn i skolen.Dette er både en demografisk og inntektsmessig utfordring for Rauma i kommende år.

Utviklingen i grunnskolealder vil avhenge av utviklingen i fødselstall og antall barn i førskolealder. Prognosen som vist i figur 3.3 er basert på befolkningssammensetning i 2005 og normal fruktbarhet. Den viser et klart fall på kort sikt med en utflating i middel og høyvekstalternativet på lengre sikt. Lavvekstalternativet gir en utflating på 80 færre barn enn i dag, og innebærer et negativt fødselsoverskudd.

For å sikre vekst kreves tilflytting av småbarnsfamilier eller voksne i aldersgruppen 20-40 år, en gruppe som har vist sterkt fall gjennom de siste 20 år, men der nivået ventes å flate ut de neste 20 årene.

Figur 3.2. Utviklingsbaner i antall innbyggere i skolepliktig alder (6-15 år) i Rauma Kommune

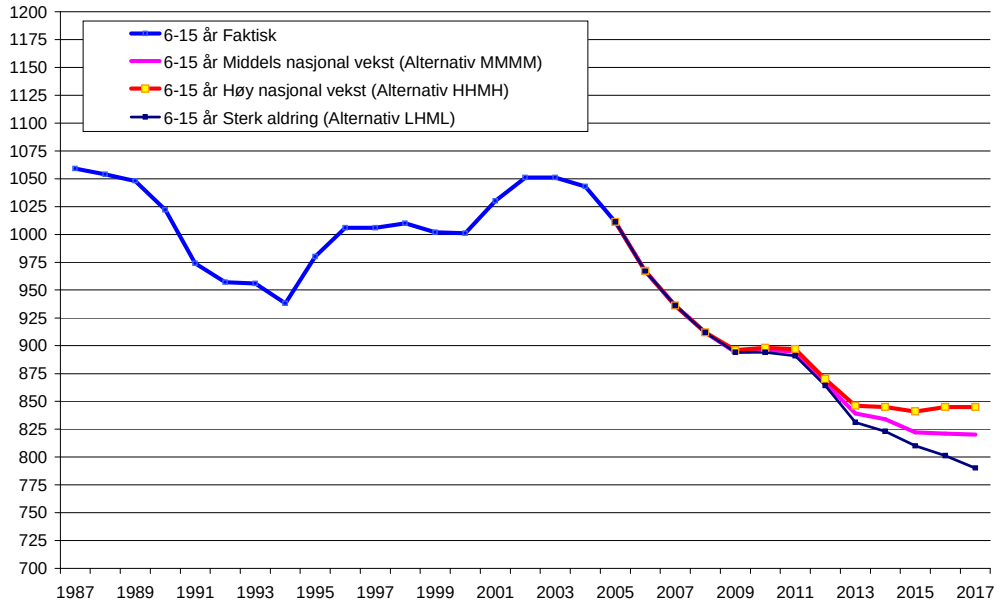

Figur 3.3: Utvikling i antall innbyggere i førskolealder i Rauma Kommune

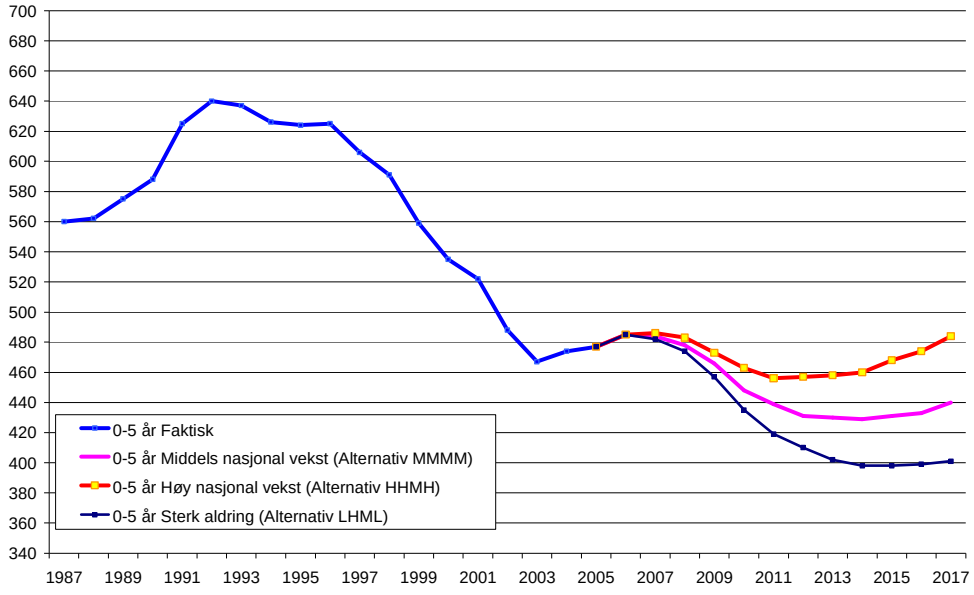

I sum er vi i ferd med å se en utflating og passere en midlertidig topp når det gjelder aldersgruppen over 80 år (figur 3.6). Ser en på de lengre prognosene vil en nå 2005-nivået igjen tidligst i 2025.

Imidlertid viser fremskrivingene av antall over 90 år ser ut til å øke i tiden fremover med mellom 12-18 stk de nærmeste fire å til rundt 100 stk, deretter ligger antallet på rundt 95-105 stk (som vist i figur 3.7). Pleie- og omsorgsbehovet er større blant 90 åringer. Per i dag rapporteres det at nær 90% av de over 90 år mottar døgnbasert hjelp, hvorav 47% er på institusjon.

Antallet institusjonsplasser er begrenset men KOSTRA tallene forteller oss at andelen eldre på institusjon i kommunen er langt høyere enn det som er vanlig i andre kommuner mens andelen i åpen omsorg enten via hjemmebaserte tjenester eller omsorgsboliger er relativt lav. Andelen sykehjemsplasser blant institusjonsplassene er også relativt lav.

Figur 3.6: Utvikling i antall innbyggere i aldersgruppen over 80 år i Rauma Kommune

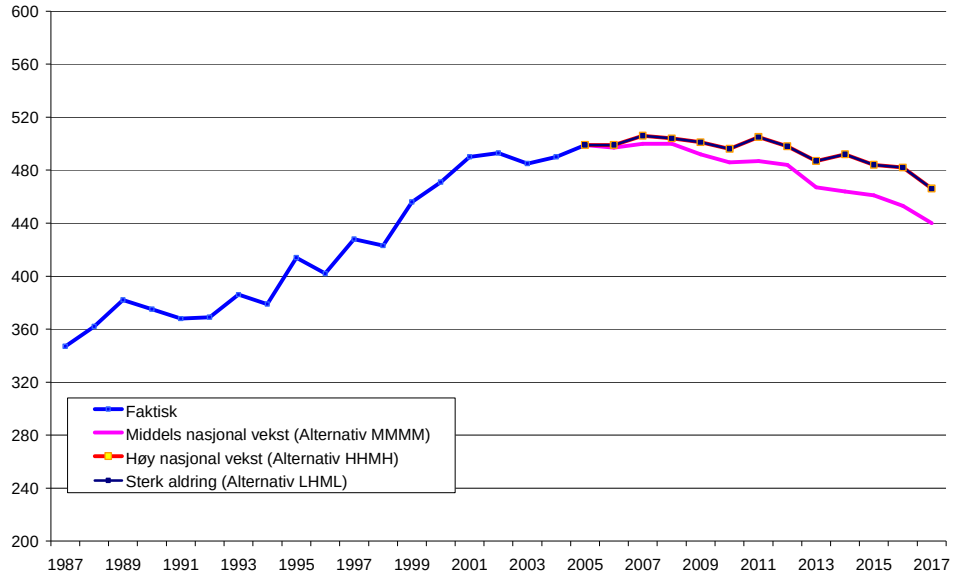

Figur 3.7: Utvikling i antall innbyggere over 90 år i Rauma Kommune

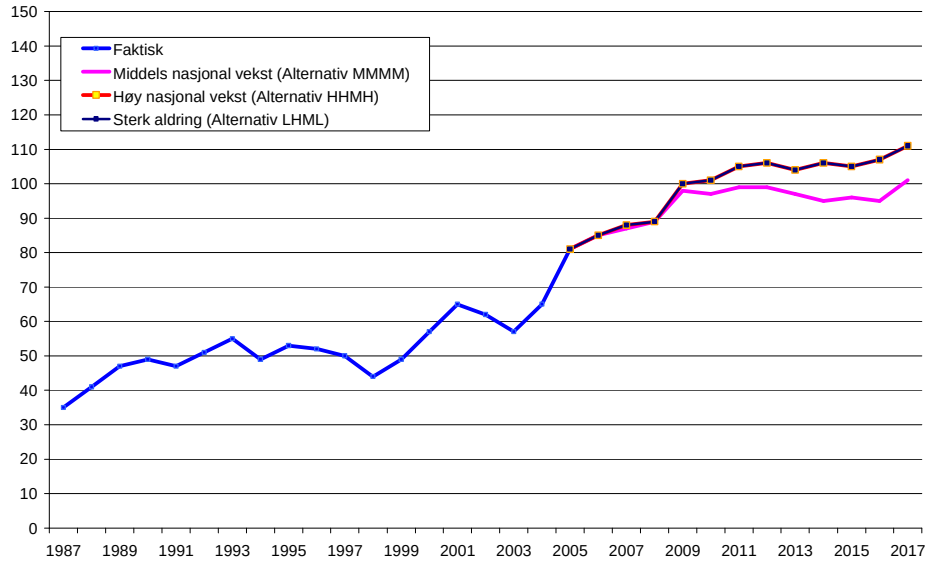

Vi ser av figur 3.8 at antall innbyggere i arbeidsdyktig alder vil øke frem mot 2009, men deretter vil den falle med 150-200 frem mot 2017. Av figur 3.9 ser vi at antall pensjonister samlet er nokså uendret i fireårs perioden, for deretter å øke frem mot 2017. Dette vil på sikt blant annet gi utslag i reduserte skatteinntekter og er et tydelig signal om behov for å opprettholde en netto tilflytting til kommunen.

Figur 3.8: Utvikling i antall innbyggere i aldersgruppen 16-66 år i Rauma Kommune

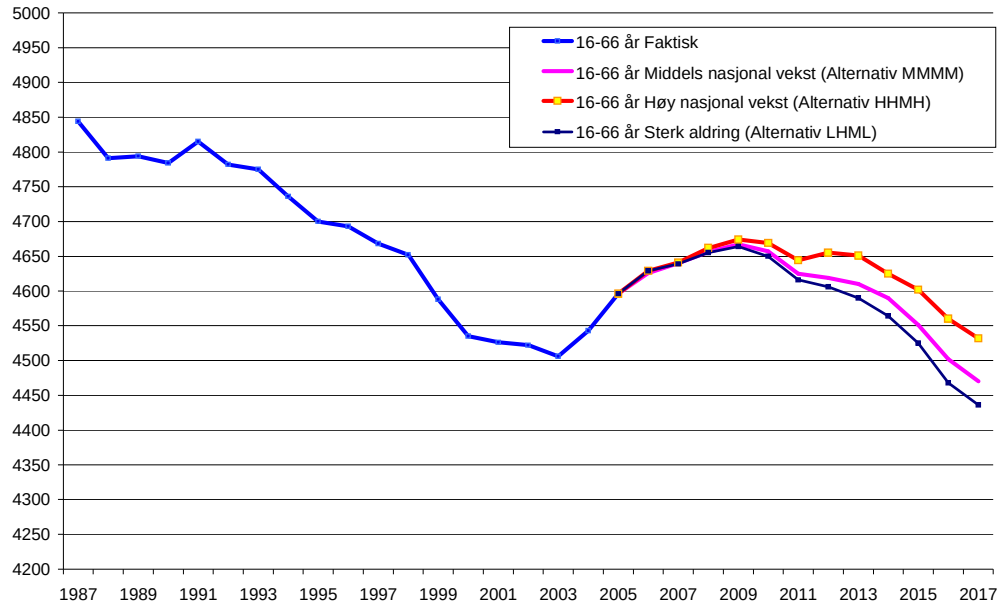

Figur 3.9: Sum utvikling i antall innbyggere i pensjonsalder i Rauma Kommune

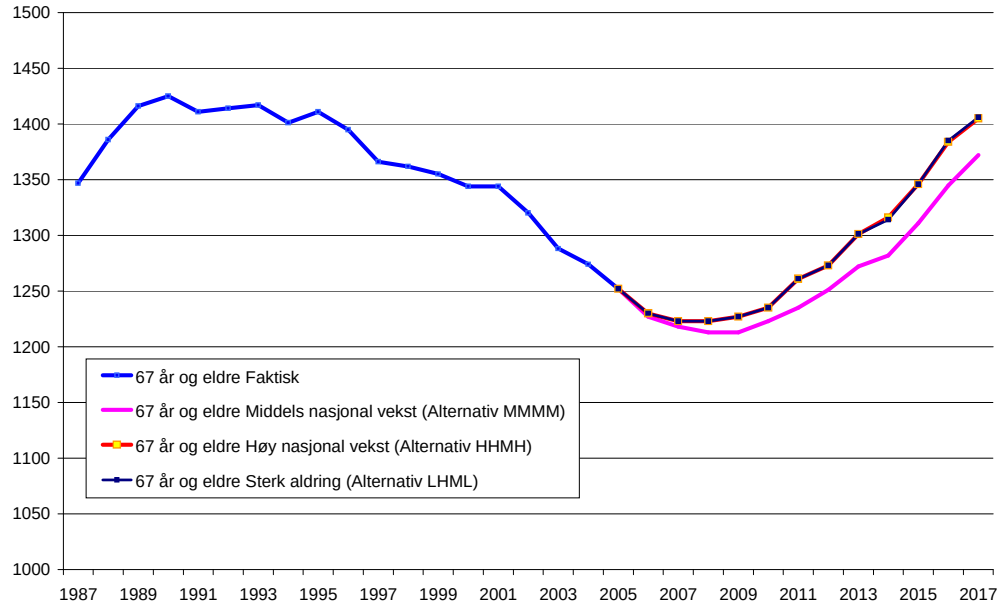

I sum viser prognosene en utvikling i demografien som ikke er gunstig:

Fallende fødselstall fra rundt 90-100 årlig til 70-80 årlig viser at vi har store utfordringer fremover. Vi har behov for tilflytting da vekst i antall eldre og færre kvinner i produktiv alder gjør at det blir mindre realistisk fremover å ha et fødselsoverskudd. Veksten i tilflytting de siste tre år, og en utvikling bedre enn prognosene viser at målsettingen kan være innen rekkevidde. **Det er nødvendig å opprettholde veksten i folketall ved å gjøre Rauma Kommune mer attraktiv og synlig som bo- og arbeidsmarked. Her kreves et langsiktig systematisk arbeid og et felles løft.**

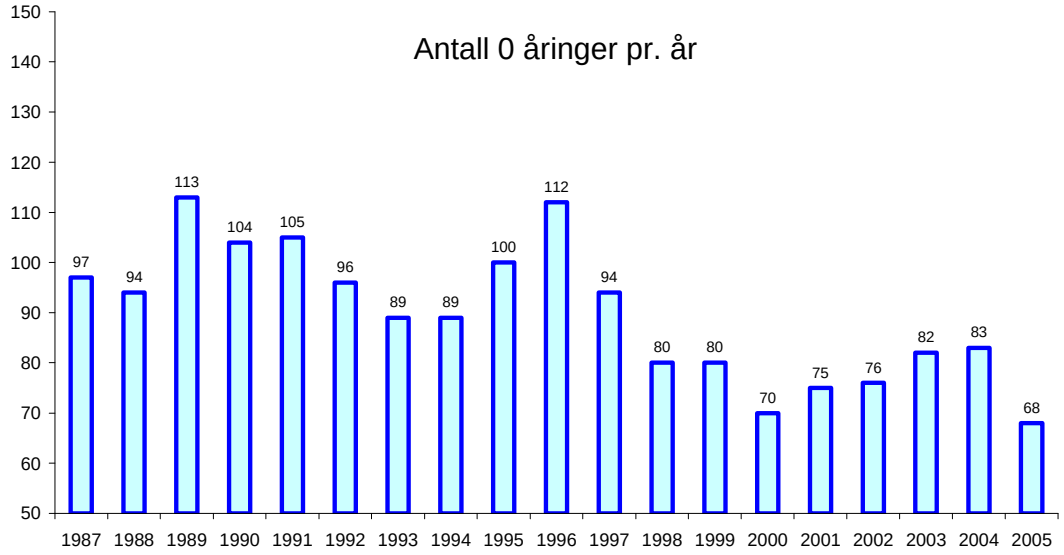

FAMILIEUTVIKLING- STØRRE ENSOMHET

Den nasjonale langsiktige trenden med stadig mindre husholdninger fortsetter. Dette er en indikator på en samfunnsutvikling som går i retning av svakere sosiale nettverk og økt ensomhet som gir seg utslag i behov rettet mot kommunal sektor. Dette er signaler og trender som de ansatte i Rauma kommune allerede merker i sin hverdag og som kom frem i arbeidet med kommuneplanen.

I Norge bodde nærmere 770 000 personer alene 1. januar 2005, det vil si nesten en av fem personer. Husholdningstypen aleneboende utgjorde 38 prosent av husholdningene. Det er en økning fra 34 prosent i 1990 og 28 prosent i 1980. De som bor alene finner vi først og fremst i utkantkommunene og i store byer.

SSB, Befolkningsstatistikk 27.04.2006

In wealthy western societies we do not see much difference between the rich and the poor. Evidently, our level of prosperity is already so high that a little more or less does not make much difference. High incomes have to be earned and work does not always breed happiness. A wealth of human contacts is more important for happiness. People who live alone are in general less happy than people who do not, and people with no friends have less pleasure in life than people with friends. Having children does not make a difference here. Childlessness seems to be compensated for by contacts with adults. Only the very elderly who never had children are worse off, probably because their close friends are no longer around.

Prof. Dr. Ruut Veenhoven Erasmus University Rotterdam, 2006 *What is happiness?* In 'Grafisch Nederland

Sysselsetting og arbeidsmarked

Selv om kommunen er en stor arbeidsgiver vil sysselsettingsutviklingen i Rauma i hovedsak avhenge av utviklingen i det lokale næringslivet. Andelen offentlige og da særlig statlige ansatte er lavere i Rauma enn landet for øvrig og utpendlingen er relativt lav. Sysselsettingen i kommunen bidrar heller ikke vesentlig til vekst fremover, men de større investeringene kommunen gjør knyttet til bygg og anlegg gir et positivt bidrag.

Om lag 18% av de sysselsatte bosatt i Rauma pendler ut av kommunen, der Molde, Ålesund og Vestnes er de viktigste arbeidsstedskommunene for pendlerne. Den relativt lave pendleraten reflekterer vår geografi. Som fylkets nest største kommune i utstrekning vil pendleavstanden for de fleste aktuelle arbeidssteder overstiger de 45 min. som over tid har vist seg som akseptabel pendleravstand. Derfor er også Rauma Kommune definert som et eget bo- og arbeidsmarkedsområde i den sentralitetskode som kommunal- og regionaldepartementet benytter og som er utviklet av Norsk institutt for by og regionforskning (NIBR). Dette begrenser arbeidsmarkedsmulighetene for de bosatte i Rauma Kommune. Det er særlig de kompetanseintensive arbeidsplasser som det er flere av i de regionale sentra enn i distriktene. Dette er medvirkende til at vi har langt færre sysselsatte med høyere utdanning i Rauma Kommune enn fylket og landet for øvrig. Bedre kommunikasjonsforhold mot Molde som reduserer reisetiden vil utvide arbeidsmarkedet. Vi har også relativt færre statlige arbeidsplasser som ofte er kompetanseintensive. Det er regjeringens intensjon å legge flere statlige arbeidsplasser ut i distriktene, og Rauma bør arbeide for slik etablering til kommunen.

1539 Rauma	Rauma	Prosent Rauma	Prosent alle kommuner
Sysselsatte som pendler inn i regionen	377	10	19
Sysselsatte som pendler ut av regionen	664	18	35

Sysselsatte personer 16-74 år.	Rauma år 2000	Rauma i 2005	Møre og Romsdal i 2005	Hele landet i 2005
Grunnskole (nivå 1-2)	17	15	11	10
Videregående skole (nivå 3-5)	65	65	63	58
Universitets-, høgskolenivå, 1-4 år (nivå 6)	15	16	20	22
Universitets-, høgskolenivå, over 4 år (nivå 7-8)	2	2	3	7
Uoppgitt utdanning (9)	1	2	3	4

For mange er det i praksis valalternativa på arbeidsmarknaden som bestemmer kvar dei opplever at dei er frie til å etablere og busetje seg. På stader med små arbeidsmarknader er tilbodet om stillingar avgrensa. Det kan vere ekstra vanskeleg å finne arbeid på same tid for eit par som skal etablere seg.

Val knytte til busetjing og flytting blir dermed også val knytte til yrke, karriere og ambisjonar og til idear om «det gode liv» for seg og familien.

I ei spørjeundersøking (Orderud 2002) der folk i periferikommunar blei spurde kva som er viktig for busetjing dersom jobbtilbodet er likt, kom bumiljø og bustandard øvst på lista. Deretter kom i rekkjefølgje venner og slekt, natur- og friluftsliv, avstand til heimstaden, kommunikasjonar, næringsliv, kulturtilbod og klima. Heilt nedst kom bra kafe- og butikktilbod

UTDRAG: St.meld. nr. 21 (2005-2006) Hjarte for heile landet Om distrikts- og regionalpolitikken, Vedlegg 1:Utviklingstrekk i busetnadsmønster, bustadval og næringsliv

Sysselsatte personer, etter bosted i 4.kv. 2005	Antall Rauma	Prosent Rauma	Prosent fylket	Prosent landet
00-99 I alt, alle næringer	3640			
01-05 Jordbruk, skogbruk og fiske	264	7	6	3
10-37 Industri, bergv., olje- og gassutv.	766	21	19	13
40-41 Kraft- og vannforsyning	35	1	1	1
45 Bygge- og anleggsvirksomhet	341	9	7	7
50-55 Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	610	17	17	18
60-64 Transport og kommunikasjon	340	9	8	7
65-67 Finansiell tjenesteyting	35	1	2	2
70-74 Forretningsmessig tjenesteyting, eiendomsdrift	155	4	7	11
75 Off.adm. og forsvar, sosialforsikr.	241	7	5	7
80 Undervisning	252	7	7	8
85 Helse- og sosialtjenester	512	14	19	19
90-99 Andre sosiale og personlige tjenester	75	2	3	4
00 Uoppgitt	14	0	1	1

Kilde: SSB

Når det gjelder næringsstruktur så har vi relativt flere sysselsatte innen primærnæringene og industri enn fylket og landet. Vi er også noe større på bygg og anlegg og transporttjenester, mens sysselsetting innen helse og sosialtjenester, forretningsmessig samt finansiell tjenesteyting er lavere.

Aktivitetsmessig vil Rauma kommune med et relativt variert næringsliv ikke være like sårbar overfor utviklingen i enkeltnæringer slik som kommuner med typiske hjørnesteinsbedrifter vil være. Sysselsettingen i Rauma vil dermed i stor grad følge utviklingen i den nasjonale og til dels den internasjonale økonomien i takt med de makroøkonomiske variasjoner i etterspørsel.

Vi er nå inne i en høykonjunktur etter tre år med konjunkturoppgang og det er nå vi må legge grunnlaget for å kunne møte dårligere tider. Problemet blant arbeidsgivere i Rauma i dag er mangel på arbeidskraft. De større etterkrigskullene når pensjonsalder i kommende 12 års periode, noe som vil kunne gi rekrutteringsutfordringer også i tiden fremover.

Det er viktig at kommunen fremstår som et attraktivt bo- og arbeidsmarked. Merkevareprosjektet med tiltak på kort og lang sikt vil være èn strategi. Problematikken rundt bosetting og flyttestrømmer er komplekst og krever derfor flere sett av virkemidler.

DET ØKONOMISKE HANDLINGSROMMET

Selv om vi gjerne ville, kan vi ikke bruke mer penger enn vi har. Uavhengig av hvilke forventninger som stilles til kommunale tjenester, kan ikke kommunens utgifter overstige de disponible inntekter.

Kommunens inntekter er i hovedsak styrt av staten gjennom rammetilskudd og øremerkede tilskudd. I mange tilfeller er også utgiftssiden bundet gjennom lovpålagte tjenester, rettigheter og minstenivå på tilbud.

Handlingsrommet ligger blant annet i at inntektssiden påvirkes av befolkningsutvikling og at vi til en viss grad kan påvirke utgiftssiden gjennom effektiviseringer av driften.

Rammetilskuddet øker med økt befolkning, og tilsvarende reduseres med fall i folketall. Kort fortalt er prinsippet i inntektssystemet slik at vi kompenseres for at kommunen er dyr å drive, men vi kompenseres ikke dersom kommunen driver dyrt! Klarer vi å påvirke befolkningsutviklingen i en positiv retning eller å jobbe effektivt vil dette kunne øke vårt handlingsrom.

Det er rimelig å anta at produksjonen av kommunale tjenester inneholder en del faste kostnader og kostnadselementer som i mindre grad avhenger av antall innbyggere i en kommune. Stordriftsfordeler oppstår når enhetskostnaden faller ved økt produksjon. Stordriftsfordeler ved økt antall innbyggere kan gi økt handlingsrom. Interkommunalt samarbeid er et alternativ til å oppnå stordriftsfordeler i egen kommune. I noen tilfeller der avstand er av mindre betydning kan dette være aktuelt. Imidlertid trenger det ikke være en entydig sammenheng mellom økning i antall innbyggere og økt tjenesteproduksjon. Rattsøutvalget (NOU 1996:1) påpeker at det ikke er noen enkel sammenheng mellom folketall, bosettingsmønster og utnyttelse av stordriftsfordeler, og at en endring i folketallet har størst betydning for de utgifter som retter seg mot hele befolkningen, som administrasjonsutgiftene, men konkluderer: ”Utvalget er ikke i tvil om at slike smådriftsulemper i administrasjon og grunnskole er en realitet”. De finner det ikke rimelig godtgjort at interkommunalt samarbeid kan redusere eller eliminere disse kostnadsulempene. Utvalget finner at stordriftsfordelene når det gjelder administrasjon i stor grad er uttømt ved 15 000 innbyggere. De konkluderer med at forskjeller i elevtall, og i hvilken grad kapasitet kan utnyttes samtidig som elevene skal ha en rimelig reiseavstand til skolen er de viktigste faktorer som forklarer forskjeller i utgifter på grunnskolenivå mellom kommuner. Vår utstrakte geografi vil være en kostnadsulempe da den vanskeliggjør utnyttelse av stordriftsfordeler. Vi mener at dette er en kostnadsulempe som det ikke kompenseres godt nok for i dagens inntektssystem. Forskning viser at det er stordriftsfordeler ved økt elevtall opp til skolestørrelser på 4-500, men det meste av gevinsten synes innhentet ved størrelser rundt 120-150 elever. Et annet eksempler som kan nevnes er Ringstad og Løyland (1998) som finner at stordriftsfordelene er utnyttet ved barnehagestørrelser tilsvarende 60 heldagsplasser. Analyse av stordriftsfordeler i teknisk sektor finner at det er stordriftsfordeler i denne sektoren, spesielt i kommuner med mindre enn 10-15 000 innbyggere. Dette sier litt om potensialet dersom vi på lang sikt klarer å øke antallet innbyggere slik merkevareprosjektet legger opp til.

Kommunen har delvis utnyttet handlingsrommet når det gjelder utskriving av eiendomsskatt. Den nye eiendomsskatteloven åpner for utskriving av boligskatt i hele kommunen og ikke kun i tettbygde strøk. I tillegg har kommunen kraftrelaterte inntekter som gir økt handlingsrom sammenliknet med en gjennomsnittskommune. I sum har Rauma Kommune ifølge KOSTRA tallene om lag 5-6% høyere andel frie inntekter enn om vi var en gjennomsnittskommune, men vi har et tilsvarende høyere driftsnivå og en langsiktig gjeld som øker. I 2006 ble vi tatt ut av ROBEK lista over kommuner under statlig tilsyn, og det er behov for fortsatt økonomisk nøkternhet for å stabilisere den økonomiske situasjonen i tiden fremover. Handlingsrommet ligger derfor på utgiftssiden, i det å jobbe smart. En aktiv personalpolitikk med opplæring, omstilling, bruk av ny teknologi og ressursbesparende hjelpemidler m.v., vil gjøre oss bedre rustet til å møte nye behov. Ressurser kan omdisponeres innenfor eksisterende realrammer, men vi må også jevnlig vurdere hvilken standard vi skal legge til grunn for de ulike tjenester. Mange av tjenestene er regulert og pålagt av staten, men spørsmålet om standard er i mange tilfeller overlatt til kommunen. Utfordringen ligger i å sikre den gode kvaliteten på det som ytes samtidig som listen ikke legges høyere enn vi har økonomi til.

3.2 NASJONALE MÅL OG FØRINGER

Vi baserer omtalen på følgende dokument som gir uttrykk for viktige nasjonale mål og føringer for kommunesektoren:

- Kommuneproposisjonen for 2007 (St.prp.nr.61, 2005-2006, Om lokaldemokrati, velferd og økonomi i kommunesektoren 2007)
- Soria Moria erklæringen 13. oktober 2005 fra regjeringen Stoltenberg
- St. meld. nr 21 (2005-06), "Hjarte for heile landet. Om distrikts- og regionalpolitikken" viktige føringer.

Den sentrale regionalpolitiske målsettingen står fortsatt ved lag jfr. st. meld. nr 21 (2006-06):

> " *Regjeringa har som overordna mål i distrikts- og regionalpolitikken å leggje til rette for likeverdige levekår i heile landet og oppretthalde hovudtrekka i busetnadsmønsteret. "*

Stortingsmeldingen omfatter en forsterket småsamfunnssatsing og kultur og næring som ny satsing:

> "*Regjeringa legg derfor stor vekt på å støtte opp under lokale og regionale initiativ, kreativitet og engasjement som fremmar ønskt utvikling, og som viser at det nyttar å satse også utanfor byregionane."*

Situasjonsbeskrivelse

Som referert i kommuneproposisjonen for 2007 har kommunesektorens oppgaver i lengre tid vært økende i omfang og kompleksitet. Situasjonen i kommunesektoren fra midten av 1990-tallet har vært preget av knappe ressurser og sterkt press på tjenestene. Dette, sammen med andre viktige utviklingstrekk som demografisk utvikling, har stilt kommunene ovenfor en betydelig omstillingsutfordring.

Utviklingen har samtidig gått klart i retning av mer krevende og rettighetsorienterte brukere av velferdstjenestene. Dagens innbygger reagerer på formynderskap fra stat og kommune, og innbyggerne vil i økende grad forvente individuelt tilpassede velferdsløsninger. Ramme- og rettighetslovgivningen legger også opp til dette. Dette stiller store krav til tjenesteytingen framover. Det tjenesteytende nivået er nødt til å gjøre faglige vurderinger ut i fra den enkelte brukers situasjon og behov, og brukeren kan påklage den vurderingen som er gjort. Kommunesektoren står ovenfor en stor utfordring for å imøtekomme brukernes ønsker om valgfrihet og differensierte tilbud.

Den økonomiske situasjon i kommunesektoren

Etter flere år med svekkelse av netto driftsresultat for kommunesektoren som helhet, stoppet den nedadgående trenden opp i 2003. Den finansielle situasjonen ble vesentlig styrket i 2004, og de gjennomgående gode driftsresultatene i 2005 indikerer at kommunesektoren langt på vei har oppnådd økonomisk balanse. Med det vedtatte økonomiske opplegget for 2006 og ytterligere inntektsvekst i 2007 legger staten til rette for at kommunesektoren kan opprettholde den økonomiske balansen og samtidig ha rammebetingelser til å gi innbyggerne et bedre tjenestetilbud. I hvilken grad dette målet nås, vil også avhenge av om kommunene og fylkeskommunene lykkes med fornying, effektivisering og nytenking.

Ifølge Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi bør netto driftsresultat over tid ligge på om lag tre prosent av driftsinntektene. Et slikt nivå vil sette kommuner og fylkeskommuner i stand til å sette av midler til framtidig bruk og til egenfinansiering av investeringer.

FORNYING I OFFENTLIG SEKTOR

Det er sterke nasjonale føringer knyttet til behov for fortsatt fornying og effektivisering i kommunesektoren. Om målsetting knyttet til fornying i offentlig sektor står det i Soria Moria erklæringen bl.a. at regjeringen ønsker en sterk og effektiv offentlig sektor som gir innbyggerne gode tjenester, valgfrihet og medbestemmelse. Regjeringen vil:

- fornye og utvikle offentlig sektor ved økt brukermedvirkning, bedre samordning, serviceerklæringer, utvidete åpningstider og bedre tjenester på internett.
- videreføre arbeidet for døgnåpen forvaltning med tilgang til elektronisk informasjon og tjenester fra det offentlige basert på brukernes premisser.
- øke satsingen på ny universell utformet teknologi og gjennomføre en offensiv IKT-politikk i offentlig sektor.
- fortsette arbeidet med å redusere antall skjemaer, korte ned behandlingstiden og forenkle saksbehandlingsrutiner for å sikre et enklere Norge.
- stimulere til endrings- og utviklingsarbeid i kommunal sektor i samarbeid med de ansatte.
- legge til rette for at frivillig sektor kan videreutvikle sin funksjon i å løse samfunnsoppgaver

Økt brukermedvirkning

Det er nasjonale føringer for økt brukermedvirkning på flere nivå i kommunesektoren. I kommuneproposisjonen for 2007 defineres brukermedvirkning som adgangen den enkelte har til å delta i utforming og beslutningsprosesser for tiltak og tjenester som berører en selv. Brukermedvirkning er et verktøy for å sikre kvaliteten på et tjenestetilbud ved at alle aktører kommer til orde. En særlig utfordring er å samle tilbakemeldingene som kommer fra den enkelte bruker og bruke dette til å utvikle hele virksomhetens kvalitet.

Brukermedvirkning kan skje på ulike måter og i ulik grad. Fra at tjenesten har et brukerperspektiv på sine tjenester, til brukere som informanter, til brukere og tjenesteytere i dialog, til brukerstyring, og til sist frie brukervalg.

Utviklingen i brukernes krav og forventninger, tjenestenes kompleksitet og nye administrative organisasjonsformer har stilt kommunene overfor store utfordringer som i liten grad kan løses ved tradisjonell tilnærming og gamle arbeidsformer. Lokalpolitikerne blir bindeleddet mellom den nye og krevende brukeren som forventer tilpassede løsninger til sitt behov, og kommunens organisasjon.

Omstilling og effektivisering

I Kommuneproposisjonen fremgår det at kommunene har stor lokal valgfrihet i forhold til valg av virkemidler men regjeringen mener at følgende bør vektlegges i fornyingsarbeidet:

- Kommunene er kunnskapsbedrifter - Ressursene til de ansatte og deres organisasjoner skal utnyttes fullt ut i arbeidet gjennom partnerskap og dialog

- Omstilling på norsk – omstilling må ta hensyn til norske forhold
- Hverdagsomstillingen - God omstilling er i hovedsak hardt, kontinuerlig og konsekvent arbeid mer enn nye og spektakulære tanker. Nye initiativ skal ta utgangspunkt i kommunenes eksisterende virksomhet og bygge på det gode arbeidet som allerede gjøres og har vært gjort. Kommunesektoren har imidlertid et problem ved at det er skapt et annet inntrykk i offentligheten.
- Brukerfokus. Fornyingsarbeidet må aldri tape av syne at offentlig sektor er til for innbyggerne. Det må være et mål for fornyingspolitikken å revitalisere begrepet.
- Lokalpolitikk. Lokalpolitikerne sitter med det endelige ansvaret og beslutningene på det lokale nivået og er en nøkkelfaktor i forhold til å lykkes med lokal omstilling. For mye av det tidligere moderniserings- og fornyingsarbeidet har gått langs aksen administrasjon – bruker, og politikerne og innbyggerne har i for liten grad deltatt.
- Helhetlig fornying. For å få full kraft i fornyingstiltakene må alle de tre hovedaktørene innbyggerne, lokalpolitikerne og de ansatte delta med engasjement og likeverdighet. Fornyingsarbeidet må ha som bærende idé at det er mulig å utløse nye krefter ved et enda bedre samspill om felles mål mellom aktørene.

Forvaltningsreformen

Forvaltningsreformen er en sentral del av fornying i offentlig sektor. Nye folkevalgte regioner skal erstatte dagens fylkeskommuner, ansvars- og oppgavefordelingen mellom forvaltingsnivåene skal avklares og den regionale statlige forvaltningen skal gjennomgås. Fylkesembetene har i dag oppgaver knyttet til rettssikkerhet, samordning av kommuner og ivaretaking av nasjonal politikk som har stor betydning for kommunene. Det er derfor viktig at vi som berørte parter er aktive og følger med i prosessen. I første omgang vil regjeringa ta stilling til hvilke oppgaver som skal overføres til regionene, og parallelt vurdere de delene av regional statsforvaltning som omfattes av reformen. En stortingsmelding kommer høsten 2006, og arbeidet med skal være fullført og framlagt for Stortinget for iverksetting 1. januar 2010.

Teknologisk utvikling – e-Norge og e-kommune 2009

Offentlig sektor må hele tiden være i bevegelse for å møte nye tider og behov. Teknologi er en sentral driver for utvikling og omstilling, og i planperioden vil nasjonale prosjekt som eNorge og eKommune (Fornyings- og administrasjonsdepartementet) påvirke hvordan vi utnytter og realiserer teknologiens muligheter. Dette dreier seg ikke bare om teknologi, men om måten vi kommuniserer, arbeider, lærer, og innretter offentlig sektor på.

Ny teknologi og generelt økt kunnskapsnivå i befolkningen gir endringer i krav og forventninger fra våre brukere: En møter mer kunnskapsrike, oppdaterte, og informerte brukere. De har større krav og forventninger til rask saksgang, service og individuell behandling. Økt bruk av internett blant innbyggerne gjør at en kan lette tilgang til informasjon via nett vha digitalisering av kart, tilrettelegging av informasjon, saksbehandlingsdokument, relevant kommunikasjon osv.

e-norge, e-kommune, og min side er et nasjonalt prosjekt der målsettingen er at teknologibruken skal gi innbyggerne en enklere hverdag og fremme verdiskaping. Min side.no skal kunne gi registerinformasjon. Brukeren vil få oppdatert oversikt over informasjon om seg selv og instanser han eller hun har tilknytning til. For eksempel: Navn og kontaktinformasjon til fastlege, data fra folkeregisteret, oversikt over kjøretøy inkl. dato/frister for kontroller, skatteoppgjør, gjeld og innbetalinger til lånekassen og status for søknader om stipend og lån.

Min Side vil også inneholde en lenke til bostedskommunens nettside. Brukerne vil få tilbud om å utføre flere transaksjoner via siden, for eksempel søke om rettigheter, tillatelser, motta påminnelser osv. Bytte av fastlege, bestille helsetrygdekort og serviceberegning for alderspensjon, søke om skattekort, melde flytting, reservere seg mot uønsket direktereklame, søke om betalingsutsettelse eller fastrente fra Lånekassen. Prosjektet skal bygge på felles standarder om digital kompetanse, øke verdiskapning på grunnlag av offentlige data, elektronisk handel, digital samhandling i offentlig sektor, bruk av standarder. løpet av 2008 skal alle kommuner og fylkeskommuner ha tatt i bruk dataløsninger som er sømløse mellom arkiv-fagssystem-databaser-portaler.

3.3 MÅL OG STRATEGI FOR MØRE OG ROMSDAL

"Fylkestinget har definert den største utfordringa til å utvikle vekstkraftige regionar for å sikre bulyst og verdiskaping."

3.3.1 Utdrag fra strategiplan i følge fylkesplan for Møre og Romsdal for 2005 - 2010:

Trivsel

- *Skape positive haldningar og synleggjere dei unike sidene ved livet i Møre og Romsdal*
- *Ha medvitne haldningar til ungdom og sikre dei aktiv medverknad, gode møteplassar og ei meiningsfull fritid*
- *Gjere Møre og Romsdal meir attraktivt for tilflytting, med eit særskild fokus på tilflytting frå andre land*
- *Sikre gode tilhøve og kompetente arenaer for livslang læring*
- *Utvikle gode tettstader*

Vekstkraftige regionar

- *Fokusere på samferdselsløysingar som utvidar vekstkraftige bu- og arbeidsmarknadsområde og som aukar interaksjonen mellom dei*
- *Utvikle einskapsfylket til ein effektiv reiskap for regional framgang*
- *Byggje på og utnytte dei ulike bu- og arbeidsmarknadsregionane sine fortrinn*
- *Medverke til at byane og regionsentra fungerer som motorar i utviklinga av funksjonelle regionar*

Verdiskaping

- *Eit utdanningssystem tilpassa framtidas kompetansebehov*
- *Auka industriell verdiskaping basert på våre kompetansemiljø*
- *Økonomisk levedyktige næringar der kultur og opplevingstenester er drivkreftene*
- *Eit verdiskapande fylke basert på våre energiressursar*
- *Auka nyskapingstakt- og omfang*

Fylkesplanen er ein strategisk overordna plan for heile fylket. Målet er å få til ei heilskapleg, ønska og målretta utvikling av Møre og Romsdal. Planen fokuserer på dei viktigaste og mest overordna utfordringane og vegvala fram mot 2010. Fylkesplanen skal vere førande for dei ulike regionale aktørane sine prioriteringar og danne grunnlag for aktørane sine satsingar. Strategiplanen er basert på vedtatt deldokument "FRAMOVER - Utfordringsdokument for Møre og Romsdal 2005-2010".

Gjennomgåande perspektiv:

- *Det unike Møre og Romsdal*
- *Attraktivitet og tilflytting*
- *Ungdom*

Utdrag fra utfordringsdokumentet:

Det unike Møre og Romsdal
Ei av dei viktigaste utfordringane vi må løyse er å sikre tilgongen på arbeidskraft i framtida. I "kampen" om kompetanse og arbeidskraft har Møre og Romsdal klare fortrinn samanlikna med pressområda omkring dei store byane i landet, mellom anna har vi mindre konkurranse om, og rimelegare og meir stabil arbeidskraft.

Ein ny studie viser at for tilbakeflyttarar var naturen viktigare enn arbeidstilbodet. Arbeid kan desse høgt utdanna unge få mange stadar, men naturen vår får dei berre i Møre og Romsdal. Slike tilbakeflyttarar ser naturen som ein svært positiv faktor i kvardagen, og vel å kome tilbake sjølv om dei same fjella og fjordane skaper eit utfordrande fylke for samferdsel.

Attraktivitet og tilflytting
Barna er no i ferd med å bli underrepresenterte i Møre og Romsdal, og innslaget av personar eldre enn 40 år aukar. Særleg gjeld dette kommunane på Nordmøre og i Romsdal, både i høve til dagens befolkning og utsiktene 10 år fram i tid.

Vi har ei spesiell utfordring i å trekke til oss personar utan tilknyting til Møre og Romsdal frå før. Det er tidvis skapt eit inntrykk av at tilgangen på arbeid er åleine om å styre flyttestraumane. Ofte er det truleg jobbspørsmålet som utløysar ei flytting, men for dei val som blir gjort verkar behovet for arbeid alltid i samspel med andre faktorar. Difor er det viktig med ei brei satsing som skaper attraktive samfunn rundt jobbane, mellom anna med gode tilbod innan kultur- og friluftsliv.

Ungdom
Kva inntrykk unge har av heimstaden sin kan vere avgjerande for om dei ser føre seg ei framtid der eller i nærleiken. Grunnlaget for kva inntrykk dei vil ha, vert lagt i oppveksten og ungdomstida. Det vert dermed avgjerande at dette inntrykket vert positivt. Det er dei unge sjølve som må takast med på råd når ein vil utvikle gode oppvekstmiljø. Det er dei som kjenner sine ønske, behov og interesser. Desse faktorane er svært viktige i utvikling av identitetskjensle og val av livsplan. Det er viktig at ungdom vert gjevne reell medverknad og påverknad i sin kvardag. Ungdom vel i aukande grad utdanning og yrke ut frå interesser framfor pliktomsyn. Mange reiser ut for å få den utdanninga, erfaringane og opplevingane dei ønskjer seg. Ei utfordring ligg i å freiste desse unge menneska til å kome tilbake til Møre og Romsdal, for å bruke si kompetanse her, etablere seg her og føde neste generasjon her.

Frå plan til samhandling
Planen er ambisiøs og krev vilje til felles innsats frå kvar og ein. Samarbeid og samhandling er heilt avgjerande for å finne løysingar på felles utfordringar. Strategiplanen inneheld ikkje tiltak. Planen føreset ei konkretisering gjennom handlingsplanar og partnarskapsavtalar.

3.3.2 Forholdet mellom Rauma Kommune's strategi og den regionale strategi

Strategiplan for Møre og Romsdal fylke samsvarer godt med kommunens utviklingsstrategier.

Vekstkraftige regioner: Vi ønsker bidra gjennom regionalt samarbeid om samferdselsløsninger og utvikling av felles bo- og arbeidsmarkedsregioner. Rauma kommune er en viktig brikke i fylket med hensyn til samferdselsinfrastruktur. Veinettet gjennom kommunen er en viktig transportåre for næringsliv både i sunnmørsregionen og i romsdalsregionen. Kommunens arbeid med realisering av Langfjordtunnelen vil være en prioritert oppgave i planperioden i forhold til arbeidet med vekstkraftige regioner og i vårt arbeid med å gjøre Rauma attraktiv både som bosted og reisemål. Her vil vi blant annet samarbeide med Romsdal Regionråd som har satt Langfjordtunnellen som prioritet nr. 2 etter Haukebøen. Deretter vil

arbeidet med realisering av Tresfjordbrua og forbedring av vei-infrastruktur E136 Romsdalen-Vestnes være viktig å løfte frem i fokus for prioritering i Nasjonal Transportplan.

I forlengelse av arbeidet med Rauma Kommunes visjon og merkevarebygging vil samferdselspolitikken også måtte fokusere på mer miljøvennlige transportløsninger, blant annet økt andel av godstransport over fra vei til jernbane og sjøtransport. Dette må også reflekteres i planverket slik at det legges til rette for denne type løsninger.

Sykehus er en viktig del av grunnlaget for et attraktivt bo- og arbeidsmarked. I hht. kommunestyrevedtak av 01.10.2002 vil Rauma kommune arbeide for at man beholder to sykehus, der ett styrkes som akuttsykehus mens det andre styrkes som elektivt sykehus. Fødeavdeling og barneavdeling legges til Molde. Samtidig er det viktig for Rauma kommune at organiseringa av sykehustilbudet virker rekrutterende på fagfolk og sikrer gode fagmiljø. At kvaliteten på sykehustilbudet er så god at pasienter og helsetjenesten i Rauma vel å legge planlagde operasjoner og behandlinger til Helse Nordmøre og Romsdal. Funksjonsfordelinga mellom de to sjukehusa må velges ut fra demografi, avstand og medisinsk kvalitet, jfr. uttale formannskapet 25.10.2005.

Verdiskaping: Rauma kommune har også en viktig posisjon i fylket når det gjelder utvikling av reiselivet. Med hensyn til reiselivsutviklingen vil vi arbeide for at Rauma Kommune skal profileres som en naturglad kommune i samsvar med kommunens overordnede visjon om å bli verdens beste kommune for naturglade mennesker. Dette arbeidet er nært knyttet til merkevareprosjektet. Dette er også i samsvar med Innovasjon Norges merkevarebygging av Norge og Romsdal Regionråds reiselivssatsing.

Utdrag fra Innovasjon Norges fornyet merkevarestrategi:

En viktig konklusjon fra Innovasjon Norges arbeid med å stake ut en tydeligere kurs for Norges utvikling som turistreisemål er denne: Norge må utvikle et skarpere og mye tydeligere særpreg som reisemål som markedsføres både mer aktivt og mer konsekvent – både for å nå frem med et tydelig budskap, men like mye for å styrke reiselivsnæringenes muligheter for å oppnå fremgang gjennom markedsføring, innovasjon, samarbeid og kompetanseutvikling.
...
Vinnerformelen for turistmerkevaren Norge bygger på en sentral idé og ledestjerne: Friskhet. Norge skal bli "the land of freshness" – et reisemål som inviterer turister til å "nyte friskheten" gjennom minneverdige opplevelser i våre unike vakre, storslagne, kontrastfylte og rene natur, krydret med attraktive aktivitetstilbud, opplevelser av lokal kultur og levemåte og et vertskap som aktivt bidrar til å gjøre Norgesopplevelsene ekstra minneverdige for våre gjester – på en ekte, vennlig og nyskapende måte.

Det er relativt få statlige arbeidsplasser i kommunen. Det skal i perioden arbeides for å styrke utviklingen av denne type arbeidsplasser inklusive forsvaret. Særlig statlige arbeidsplasser som bygger opp under visjonen.

Ungdom: Generelt gjøres mye godt ungdomsarbeid i kommunen, men økt satsing på trivselstiltak og samarbeid mellom bygder for å bygge en positiv felles identitet er en langsiktig strategi. Tiltak her er også knyttet opp mot merkevareprosjektet. Det skal arbeides med å bedre de unges medbestemmelse som brukere av kommunale tjenester. Rauma ungdomsråd er godt fungerende, men i perioden ønskes det å legges opp til økt formalisert dialog mellom ungdomsrådet og politikerne. Det vil i perioden også arbeides for å videreutvikle møteplasser for ungdom. Her kreves utredning og dialog.

4. FELLES UTFORDRINGER FOR TJENESTEPRODUKSJONEN

”Rauma er ein god kommune å bu i men vi veit ikkje om det.
Rauma har mykje ugjort, men vi må samle oss om det.
Korleis skal vi samle Raumariket, til ett folk og ikkje til eit Trollrike?
Kommuneplanen har ei psykologisk side. Det handler om å være stolt, iderike og samarbeidsvillige.”
Sitat: P.A. Skomsø, plandag, Kultur og oppvekst feb. 2006.

4.1 Hovedutfordringer oppsummert for kommuneorgansisasjonen

Utfordringene i offentlig sektor er krevende og av betydning for folk flest. Vi leverer de viktigste tjenestene og skal være i stand til å ivareta hensynet til kvalitet, tilgjengelighet, rettferdighet og økonomisk effektivitet. Det gjør dette til en spennende arbeidsplass.

Vi skal være *oppmerksom* i forhold til utviklingstrekk som vil påvirke kommunens økonomi og tjenester inn i fremtid. Vi må også være oppmerksomme på de nasjonale og regionale føringer, da *samarbeid* er viktig for få til utvikling. Samtidig skal vi skal ha realistiske og *ekte* planer som vi vil gjennomføre.

Flere tunge utviklingstrekk i samfunnet kan vi ikke påvirke direkte, men de utgjør utfordringer på kommunalt nivå som vi må møte. Eksempler på dette er:

- sentralisering av befolkningen på alle nivåer,
- økt mobilitet,
- endring i næringsstruktur,
- endring i bostedspreferanser,
- flere eldre
- økt ensomhet
- økt individ- og rettighetsfokus i befolkningen

I planprosessen våren 2006 ble det gjennomført etatsvise plandager. Det var tydelig at til tross for svært ulike aktiviteter er det noen utviklingstrekk som går igjen og som er felles utfordringer for kommunen:

1) Hvordan møte mer krevende brukere med samme ressurser?
Samfunnsutviklingen gir økte forventninger og krav til det offentliges ansvar og roller:

- Økt krav til brukermedvirkning i organisering av pleie og omsorgstj.
- Økt krav til fleksible, samordna og differensierte tilbud
- Forventninger om økt, utvidet og raskere informasjonstilgang på alt fra målebrev, saksgang, nettsider, digitale kartverk, digitale lånekort
- Krav til individuell tilpasning i skolen, økt tilgang via nett

Fordelen med en slik utvikling er at krevende brukere gjør oss bedre! Men for å innfri forventningene kreves at vi arbeider smart og klarer å effektivisere på en god måte. Det vil alltid være knappe og avgrensede ressurser som krever prioriteringer. Det ligger utfordringer her både knyttet til arbeidsmiljø, effektiviseringer, kompetanseheving og knyttet til faglige og politiske prioriteringer.

2) Beholde og videreutvikle Rauma kommunes gode navn og rykte som arbeidsplass og tjenesteprodusent
Det er viktig for fremtiden i Rauma at kommunens største arbeidsplass og viktigste tjenesteyter har et positivt omdømme. Her har vi utfordringer knyttet til:

- Tradisjonelle oppfatninger av kommuner som kjedelige og umoderne
- Perioden med budsjettunderskudd og nedskjæringer har kostet i form av omdømme
- Behov for å forbedre kommunikasjon og informasjon. Det er lett at det blir fokus på feil og mangler ved kommunal drift i nyhetsbildet, noe som kan gi en skjevt inntrykk.
- Fellesskapsfølelse: kommuneansatte må se seg som del av helheten
- ”internreklame”
- Behov for kompetansehevende tiltak

3) Hvordan bidra til å styrke Rauma kommune som attraktivt bo- og arbeidssted?
Kommunens ansatte målbærer kommunens verdier og er en viktig byggesten i Raumasamfunnets utvikling og omdømme. Sammen med næringslivet utgjør kommunen en viktig aktør for å møte stedets hovedutfordring. Erfaring viser at vellykkede regioner er de som samles om visjon og omforente strategier.

4.2 Gjennomgående oppgaver for kommuneorganisasjonen

3 arbeidsmål:

1. **Vi skal levere gode kommunale tjenester som dekker innbyggernes behov**
2. **Rauma Kommune skal være en attraktiv arbeidsplass som ses på som en viktig medspiller for innbyggere, næringsliv og storsamfunn.**
3. **Stabilisere og øke bosettingen i Rauma gjennom å gjøre kommunen mer attraktiv som bo- og arbeidsområde**

Gjennomgående prioriterte oppgaver

- Bedre Rauma kommunes omdømme som arbeidsplass og tjenesteprodusent
- Planarbeid (areal, universell utforming, økonomi, stedsutvikling, merkevare)
- Arbeidsmiljø
- Kompetanseheving, særlig knyttet til IKT
- Samarbeid med brukere og andre
- Samordning og effektivisering av tjenestene
- Økonomistyring
- Aktivt eierskap i bedrifter der kommunen er eneeier / medeier

Merkevarebygging og kommunens omdømme
Kommunen vil videreføre merkevareprosjektet i samarbeid med næringslivet. I tillegg satse på bedre informasjon og kommunikasjon internt og eksternt om kommunens aktiviteter og tjenester.

Kvalitet
Målet er økt kvalitet på prioriterte kommunale tjenester. Med om lag uendret budsjettrammer vil økt servicenivå og kvalitet kreve aktivt utviklingsarbeid og en effektiv bruk av ressurser.

Bygder / sentrum
Kommunen vil arbeide for økt samhold og kjennskap til hverandre mellom de ulike bygder i Rauma Kommune og mellom bygd og by. Kommunen prioriterer utvikling av alle bygdelag, og for tiden er det ledige boligtomter og industriareal i de fleste bygder.

I kommunesenteret er det et mål å:

- Utvikle Øran som et av regionens beste industriområder
- Styrke service- og kulturtilbudet for næringsliv, beboere og turister
- Opprusting / forskjønning av sentrum
- Tilrettelegge for sentrumsnære boligtomter

Universell utforming
Rauma kommunes langsiktige målsetting er en inkluderende planlegging gjennom universell utforming av produkter, byggverk og uteområder i alminnelig bruk. Det vil si at disse utformes på en slik måte at alle mennesker skal kunne bruke dem på en likestilt måte så langt det er mulig uten spesielle tilpasninger eller hjelpemidler. En viktig forutsetning er god kunnskap om behovene til de ulike brukergrupper, og at det er medvirkning i utforming og gjennomføring av planer og tiltak

Arbeidsmiljø
De ansatte er kommunens viktigste ressurs. Vi vil ha et arbeidsmiljø der et godt samspill mellom krav, støtte og humør fremmer det beste i oss. Vår samlete suksess er avhengig av at alle deler av organisasjonen utvikles og forbedres gjennom en kombinasjon av faglige krav, konstruktive tilbakemeldinger og respekt for den enkelte. Vi ønsker en god balanse mellom tydelige krav - fordi vi alle trenger slike for å levere resultater og bli gode - og nødvendig faglig og sosial støtte. Gode prestasjoner gir godt humør, og godt humør gir gode prestasjoner.

Å satse på kompetanseutvikling blir sentralt i perioden for å møte de utfordringer som er knyttet til økende forventninger og mer krevende brukere. For å kunne yte og trives må det også være et samsvar mellom arbeidsoppgave og –evne i form av kompetanse og ressurser.

Tilpasning av arbeidsoppgaver i forhold til arbeidsevne er også viktig i forhold til den nasjonale satsingen i forhold til sykefravær gjennom inkluderende arbeidsliv. Ytterligere redusert sykefravær vil også være en prioritert oppgave i perioden.

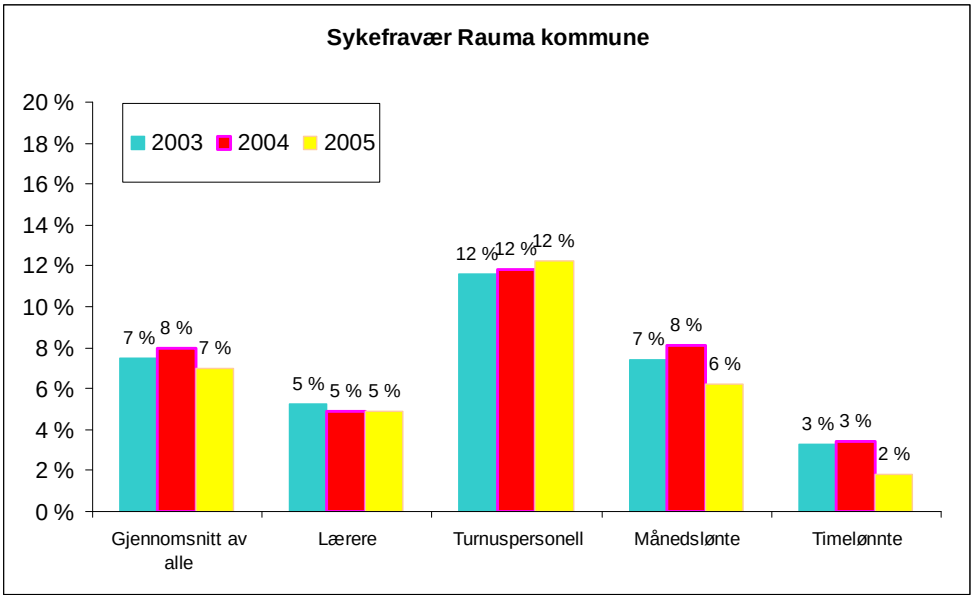

Organisasjonsutvikling i Rauma Kommune
Organisasjonsutvikling er kontinuerlige prosesser i enhver organisasjon. Kommunen vil i perioden vektlegge prosesser der en går igjennom ansvars- og rollefordeling med tanke på å sikre de mest hensiktsmessige løsninger av våre oppgaver. Hvilken retning den videre utvikling av den politiske og administrative struktur vil ta i planperioden er avhengig av utfallet av et pågående prosjekt med hensyn til den politiske og administrative organiseringen, der en undersøker konsekvensene av en to-nivå modell for Rauma Kommune.

Ledelsesprinsippene i Rauma Kommune
Til grunn for våre ledelsesprinsipper ligger et positivt menneskesyn med tro på menneskets iboende ressurser, der det spesielt legges vekt på følgende verdier:

- Åpenhet
- Trygghet
- Lojalitet
- Tillit
- Respekt
- Ansvarlighet

Ledelse skal ta utgangspunkt i en tydelig verdibasert lederstil som fremmer godt arbeidsmiljø, service, produktivitet/effektivitet og kvantitet gjennom:

- Å sette brukeren i sentrum
- At lederen er tilrettelegger
- Å oppmuntre til selvrespekt
- Å ta ansvar, å delegere, å ansvarliggjøre
- Ivaretakelse av medarbeidere, ved empati og ved å hjelpe, støtte og medvirke
- Å samarbeide og jobbe i team
- At lederen er situasjonsorientert
- Å være tilgjengelig

Likestillingsarbeidet i Rauma kommune
I Rauma skal kvinner og menn gis like muligheter til å realisere sine interesser. Organisasjonen må derfor bygges opp slik at en møter kvinners interesser på lik linje med menns, og at vi gir mulighet til å utvikle den enkeltes evner, ressurser og behov uavhengig av kjønn, bosted og etnisk bakgrunn. Likestilling skal være en integrert del av kommunens lønns- og personalpolitikk. Særlig er det ønskelig å rekruttere kvinner til ledende stillinger i kommunen.

Likestillingsloven forplikter kommunen til aktivt å arbeide for likestilling i samfunnet generelt. Etter loven skal det tas i bruk virkemidler som særlig bidrar til å styrke kvinners muligheter til å delta i og utforme samfunnet. Det er viktig å få lagt forholdene til rette for at kommunens yngre kvinner velger å bosette seg i Rauma etter endt utdanning. Også i slik sammenheng er det viktig å legge forholdene til rette for at kvinnene i Rauma i større grad engasjerer seg i politisk arbeid.

Strategi: Likestillingsplan for Rauma kommune rulleres og oppjusteres sammen med kommuneplanen. Målsetting for likestillingsarbeidet tas med i målsettinger og tiltak for tjenesteproduksjonen

5. OM AREALPLAN OG TILKNYTTEDE PROBLEMSTILLINGER

Arealdelen for forvaltning av arealer og andre naturressurser er en del av den langsiktige kommuneplanen. Den skal vise bruk og vern av kommunens arealressurser. Arealplan inneholder en oversiktsplan for hele kommunen, med retningslinjer og bestemmelser tilknyttet.

Dagens kommuneplan for areal er godkjent i 2003 og er den tredje versjon for Rauma kommune. Sjødelen av kommuneplan har hatt innsigelser frå Fiskeridirektoratet og ble vurdert på nytt av kommunen i 2006, uten at det ble gjort endringer i planen av 2003.

I tilegg er det er utarbeidet kommunedelplaner for områdene Åndalsnes, Vågstranda, Måndalen, Innfjorden, Marstein, Verma, Isfjorden, Skorgedalen/Ljøsådalen, Åfarnes og Mittet. Kommunedelplan for Rødvenfjorden og Nyseter/Herjevatnet er under arbeid. Det er behov for revisjon av en del kommuneplanområder.

Kommunen skal også sørge for at nødvendig detaljplanlegging utføres. Større reguleringer, som gjelder mer sammensatte problemområder vil fremdeles bli utført av kommunen. Likedan regulering av eventuelle nye kommunale bolig- og industriområder. De fleste små reguleringsplaner utarbeides nå av private. Kontroll av planer og nødvendig saksbehandling utføres av kommunen.

Mål

- Planverk skal gjøres mer tilgjengelig og gi god informasjon både til intern og ekstern bruk.
- Planarbeid skal være inkluderende for både administrasjon, politikere, innbyggere og andre.
- Planer skal samordne bruken av arealene i kommunen til felles beste.
- Planer skal gir oversikt over arealressursene og være kommunen sitt styringsverktøy i arealsaker.
- Planer skal ligge fast inntil det melder seg behov for revidering. Det vil alltid være en vurdering når planer skal rulleres.

Estetikk:
Omgivelsene skal være utformet på en måte som gir positive impulser i folks hverdag og bygge opp under visjonen om naturglede

Næringsareal:
Vi skal ha en attraktiv og bærekraftig utvikling av næringsareal.

- Etter hvert som ledig areal på Øran reduseres er det behov for å planlegge nye industriarealer nærmest mulig sentrum
- Tilrettelegge for økt andel av godstransport over fra vei til jernbane og sjøtransport

Boligbygging:
Det skal være tilrettelegges for attraktive tomter og boligløsninger, slik at det blir et godt og variert boligmarked for alle som ønsker å bosette seg i Rauma.

Selv med stabilt innbyggernivå i kommunen bør vi påregne at det vil oppstå behov for å etablere nye arealer for boligbygging - spesielt nær Åndalsnes. Det er en trend at markedet for leiligheter og rekkehus øker.

Det skal være kommunale tomter i de fleste bygder i kommunen.

- Det krever regulering/innkjøp av nye områder i Måndalen og på Åfarnes, Eidsbygda og Verma.
- Det må planlegges og utvikles flere sentrumsnære boligtomter innen gang/sykkelavstand til Åndalsnes, nær eksisterende infrastruktur (vei,VAR,gang- og sykkelveier)
- For å skape liv i Åndalsnes sentrum skal en legge til rette for boliger i sentrum.

Sentrumsutvikling:
Vi skal utvikle et sterkt og attraktivt sentrum på Åndalsnes i tråd med visjonen som innbyr til at innbyggere og tilreisende tar sentrum i bruk.

- Fokus på utvikling av et sterkt kommunesentrum med et godt tilbud mht handel/service i sentrum
- Økt bosetting i og rundt sentrum innen gang/sykkelavstand
- Mer liv i sentrum ved å gi mer plass til mennesker og utvikle høykvalitets uteområder med vekt på estetikk
- Ivareta etterkrigsbebyggelsen

Hytte, Måndalen

Hyttebygging:
Det skal være attraktive hyttetomter tilgjengelig i kommunen. For å ivareta en bærekraftig hyttebygging skal utbygging i hovedsak konsentreres i hyttefelt fremfor en spredt utbygging. Det skal være klare retningslinjer for hyttebygging som sikrer en god estetisk og miljøvennlig profil.

Miljøvern
Hovedmål:

- Rauma kommune skal ha en bærekraftig forvaltning av kommunens naturressurser og ivareta det biologiske mangfoldet
- Retningen på utviklingen skal ses i et langsiktig perspektiv og ta hensyn til sammenheng mellom lokal handling og globale konsekvenser
- Det skal tilrettelegges flere friluftsområder for økt naturglede

Strategiske mål:

- Miljøhensyn skal integreres i beslutningsprosessene og tas direkte inn i drift og planlegging av privat og offentlig virksomhet ved å ta hensyn til virksomhetens påvirkning på ressursgrunnlaget, jfr. Miljø og naturressursplanen, K-sak 11/11-97.
- Miljøbevisstheten i kommuneadministrasjonen og blant kommunens innbyggere skal styrkes og videreutvikles.
- Elvene i Rauma Kommune skal bli fri for Gyrodactilus Salaris

Hovedprinsippene i lokal agenda i det 21 århundre (LA-21) dokumentet skal være en del av Rauma kommunes styringsmål for en bærekraftig utvikling. Rauma Kommune har knyttet seg til Fredrikstaderklæringa (LA 21) gjennom kommunestyrevedtak i sak 58/00, 02.05.00 (vedlegg).

Målet i denne er:

- En bærekraftig samfunnsutvikling som sikrer livskvalitet og livsgrunnlag både i dag og for kommende generasjoner.
- At aktivitetene i våre lokalsamfunn skjer innenfor naturens bæreevne både lokalt og globalt og at vi derfor ønsker å redusere ressursforbruket og miljøbelastningen.

Rauma kommune skal ta hensyn til:

- Bevaring av større sammenhengende områder med høy landskaps- og opplevelseskvalitet
- Bevare inngrepsfrie sammenhengende strandområder
- Beholde ubrutte sammenhengende grønne korridorer fra fjord til fjell
- Ta vare på biologisk mangfold (jfr.kartlegging av biologisk mangfold i kommunen)
- Eksisterende tilkomst til strandsona skal ikke bli vesentlig forringet. Ved utbyggingsområder i strandsona skal det tas hensyn til fri ferdsel, biologisk mangfold og viktige naturkvaliteter
- Utbyggingsareal skal som hovedregel søkes på uproduktive/lavproduktive areal uten spesielle økologiske eller biologiske funksjoner med særlig verdi for trua, sårbare, sjeldne arter eller bestander.

Friluftsliv og fysisk aktivitet
Kommunen skal legge til rette for naturglede og bedre folkehelse gjennom å stimulere til friluftsliv og fysisk aktivitet.

I arealplanen er det viktig å sikre de største og mest benyttede idretts- og friluftsområdene. Det er også viktig å sikre nærmiljøområder. Det skal legges til rette for flere turstier og sykkelstier i nærmiljøet, der det også tilrettelegges med en universell utforming. Det er et mål å etablere sammenhengende sykkelvei opp Romsdalen til Bjorli.

I arealplanen er det viktig å innarbeide/legge til rette for felles småbåthavner som dekker behovet i by og bygd.

Adkomst og nødvendig parkeringsareal for aktiv bruk av friluftsområder og aktivitetsområder rettet mot sjø og fjell vises i arealplanen sitt oversiktskart.

Kulturminner og kulturmiljø
Kulturminner og kulturmiljø er viktige å ta vare på og skal omtales i de ulike arealdelene slik at de kan tas hensyn til i planleggingen.

Landbruk
Mål: Rauma skal ha ei sterk landbruksnæring og levende bygder. Vi skal ivareta kulturlandskapet på en god måte. I Rauma skal vi utvikle nye næringer i tilknytning til landbruket

- Motvirke gjengroing av kulturlandskap
- Arbeide for å styrke landbruksnæringa
- Legge forholda til rette for en aktiv bruk av skogressursene på kort og lang sikt
- Øke avvirkning og sysselsetting i skogbruket
- Stimulere til bygdeutvikling og sysselsetting på bygdene
- Videreføre prosjekt innen kulturlandskap og bioenergi
- Endre kraftfondets regelverk slik at alle næringstiltak ute i kommunens bygder kan søke om midler til prosjekt som bidrar til å opprettholde befolkningen ute i distriktene.
- Utvikle landbruksvikarordninga til et godt hjelpemiddel for bøndene.

Før en fraviker fra viktige jordvernomsyn vurderer å bruke viktige landbruksareal skal en legge vekt på å vurdere om tidligere regulerte industri- og boligområder er godt nok utnyttet.

Næringsutvikling

- Vi skal drive næringsutvikling i tråd med visjonen og ha et konkurransedyktig og utviklingsorientert næringsliv der kommunen er en viktig samarbeidspart
- Rauma Kommune skal ha et variert nok næringsliv til å gjøre kommunen til et attraktivt bo- og arbeidssted
- Det må legges til rette for nye sentrumsnære industriareal.
- Vi skal ha et godt samarbeid mellom kommunen og næringslivet om utviklingstiltak gjennom merkevareprosjektet og Nordveggen AS

Rauma Kommunes eierskap i heleide aksjeselskap:

- Rauma Kommune vil arbeide for å styrke Rauma Energi AS sin posisjon i det lokale kraftmarkedet.
- Rauma Kommune vil arbeide for å videreutvikle Troll-Tinn AS som attføringsbedrift. Målet må være å gi flest mulig av de som faller utenfor det ordinære arbeidsmarkedet et tilbud.

Kommunikasjoner

Vi skal ha gode kommunikasjonsforhold for innbyggere og næringslivet i Romsdalsregionen med vekt på god vei- og elektronisk infrastruktur.

- Bedre kommunikasjon mot regionsenteret ved å realisere Langfjordtunnelen og arbeide for R64 som stamveg
- Realisering av Tresfjordbrua og forbedring av vei-infrastruktur E136 Romsdalen-Vestnes
- Sikre en god bredbåndsutvikling/elektronisk infrastruktur
- Gang og sykkelveg langs alle stamveger

Vedlegg: Fredrikstaderklæringen (LA21)

En invitasjon fra landskonferansen 9.-11. februar 1998 i Fredrikstad om lokalsamfunnets innsats for en bærekraftig samfunnsutvikling.

I

Vi er
kommuner, fylkeskommuner og organisasjoner som vil ta ansvar for at norske lokalsamfunn bidrar til en bærekraftig samfunnsutvikling og som derfor slutter oss til denne erklæringen.

II

Vårt mål er
- en bærekraftig samfunnsutvikling som sikrer livskvalitet og livsgrunnlag både i dag og for kommende generasjoner.

- at aktivitetene i våre lokalsamfunn skjer innenfor naturens bæreevne både lokalt og globalt og at vi derfor ønsker å redusere ressursforbruket og miljøbelastningen.

III

Vårt utgangspunkt er
- oppfordringen fra FNs miljøkonferanse i Rio i 1992 til lokale myndigheter om å mobilisere egne innbyggere, organisasjoner og næringsliv gjennom lokale handlingsplaner for en bærekraftig utvikling (lokale Agenda 21).

- at lokale myndigheter må ta ansvar for å engasjere innbyggerne i dette arbeidet og sikre aktiv deltakelse, medansvar og medbestemmelse.

- at lokalsamfunn har en nøkkelrolle i å virkeliggjøre en bærekraftig utvikling og at miljø- og utviklingsspørsmål håndteres best ved deltakelse fra de som blir direkte berørt.

- at utfordringen fra Rio også kan bidra til å fornye lokaldemokratiet i Norge.

IV

Vi vil
- mobilisere innbyggerne, organisasjonene og partene i arbeidslivet til aktiv medvirkning i lokale Agenda 21-prosesser og etablere egnede møteplasser og nettverk.

- legge til grunn at arbeidet for en bærekraftig utvikling er et ansvar for alle samfunnssektorer.

- sikre at arbeidet for bærekraftig utvikling preges av langsiktighet, systematikk og ønske om kontinuerlig forbedring.

- gjøre kommune- og fylkesplanleggingen og andre styrings- og rapporteringsdokumenter til praktiske og forpliktende verktøy i arbeidet for en bærekraftig samfunnsutvikling.

- følge opp lokalsamfunnets arbeid knyttet til bærekraftig utvikling f.eks. ved bruk av miljøindikatorer.

- arbeide for en åpen dialog og samhandling mellom kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter for å sikre et samspill mellom lokale, regionale og nasjonale interesser.

V

Vi vil særlig rette innsatsen mot å
- skape bevissthet om behovet for å ta miljøhensyn i alt forbruk og all produksjon.

- klargjøre hva kretsløpstenkning innebærer i eget lokalsamfunn.

- husholdere bedre med energi og gå over fra fossile til alternative og fornybare energikilder.

- utvikle lokale utbyggingsmønstre, spesielt i byer og tettsteder, som reduserer behovet for bilbruk og forbruk av arealer.

- sikre en lokal ressursforvaltning som både bevarer det biologiske mangfoldet og gir grunnlag for livskraftige lokalsamfunn.

- synliggjøre sammenhengen mellom helse, miljø og trivsel.

- finne fram til hvordan vi kan innrette egen virksomhet for å gå foran i arbeidet for redusert ressursforbruk og miljøbelastning.

- gi miljøarbeidet et globalt perspektiv gjennom samhandling med mennesker fra andre land og kulturer.

- ta vare på kulturminner og kulturmiljøer som en del av vår identitet og miljø.